

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

JOHAN JOSEPH RAUCH
EN HOFVIOLONS LIV OG LEVNED
I SLUTNINGEN AF 1700

SAMLET OG REDIGERET AF JANE DAHL
EFTER SLÆGTSSTUDIER MED TOVE PREYSZ

En af mine fritidsinteresser har i mange år været slægtsforskning. Så langt tilbage som i 1964 var jeg på mit første kursus for bl. a. at lære at tyde den gotiske skrift. I årenes løb har jeg samlet mange kopier og afskrifter om forfædrenes liv og levned. For at det dog skulle ende med noget, der kunne være tilgængeligt og interessant for andre end mig selv, har jeg her prøvet at samle min viden om en af forfædrene, min tiptipoldefar på mødrene side

JOHAN JOSEPH RAUCH.

Rødovre, efteråret 1999.

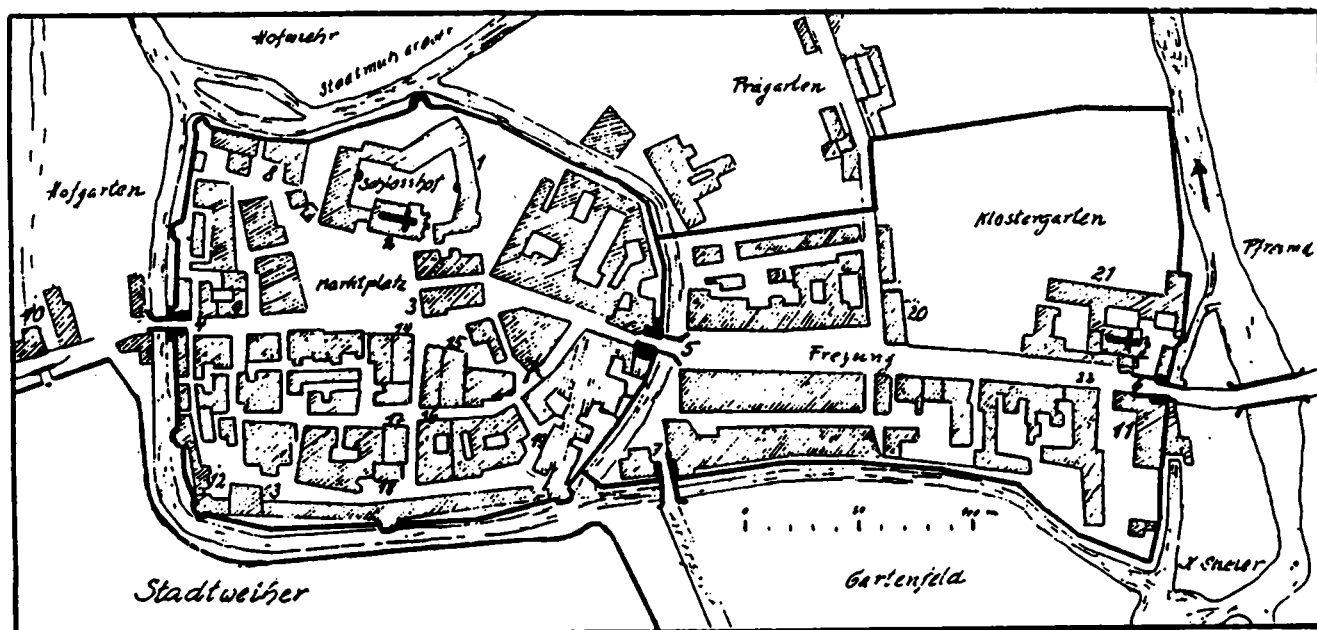
FORHOLDENE I RAUCH SLÆGTENS HJEMLAND, OBERPFALZ, I TIDLIGERE TIDER.

Ifølge Josephs levnedsskildring kom Rauch'erne fra følgende tre små byer: Floss, Neustadt an der Waldnaab og Pfreimd. Men Tove fastslog efter sit besøg i egnen sommeren 1995, at den ældste Rauch ikke var hjemmehørende i Floss, men i Vohenstraus. Her boede Peter Rauch, musiker, med sin kone Anna Barbara i Friedrichstrasse nr. 14 fra 1705-1726.

Oberpfalz har på grund af sin beliggenhed i århundredernes løb ofte været hjemsøgt af krige. I den spanske arvefølgekrig (1701-14) blev hele Oberpfalz besat af østrigere, som brandskattede området og slog hårdt ned på forsøg på modstand.

I den østrigske arvefølgekrig 1740-48 kom nye trængsler over mange områder på grund af de østrigske troppers omkringstrejfen. Disse krævede igen ved afpresning alle mulige leverancer. Det gik også ud over Pfreimd i denne krig, da de indkvarterede soldater optrådte som vandaler. Men Chams skæbne var dog værre, den blev erobret, udplyndret i tre dage og sat i brand. Først i 1745 blev Oberpfalz endelig befriet for sine fjender.

Befolkningen havde dog kun fred i kort tid. I 1756 startede 7-årskrigen mellem Prøjsen og Østrig, og nu var det prøjsiske soldater, der hærgede og brandskattede bl.a. Pfreimd og Nabburg. I disse krigsår var plagerne troppebevægelser, indkvarteringer, pengeafpresning og krav om leverancer. Endelig i juni 1758 trak prøjserne sig tilbage, og fredelige tilstande kunne igen råde i Oberpfalz.

1 = Schloßgebäude	7 = Zeller Tor	12 = Burggütl	18 = Mulzstadl
2 = Pfarrkirche	8 = Stadtmühle	13 = Schulhaus	19 = Brauhaus
3 = Rathaus	9 = Stadtschreiberei	14 = Dr. Federl-Haus	20 = Stadtrichteramt
4 = Unteres Tor	10 = Damm-Mühle	15 = Myläisches Haus	21 = Kloster
5 = Mittl. Stadt-Tor	(Schleif-Mühle)	16 = Alter Pfarrhof	22 = Spital
6 = Oberes Tor	11 = Hammer-Mühle	17 = Pappenbergerhaus	

Byplan af Pfreimd fra Karl Stieler: Geschichte der Stadt Pfreimd.

Pfreimd har tilknytning til slægten fra 1746, da Johan Joseph Rauch fra Neustadt a. d. W. giftede sig med Stadttürmer Adlers enke Anna Barbara f. Weinzierl og derpå blev den næste Stadttürmer i Pfreimd. Her blev vores danske Rauch stamfar Johan Joseph født den 4. november 1747, måske i Rosengasse 4.

Pfreimd var indtil midten af 1600- tallet residensby og hovedstad for landgreven af Leuchtenberg. Denne slægt uddøde dog i 1646.

Som alle gamle byer har også Pfreimd oplevet sine brande. I 1724 brændte hele forstaden Freyung, og kun det mægtige bytårn beliggende mellem forstaden og den gamle by reddede byen fra at blive luernes bytte. I dette tårn "boede" der Türmer, som efter gammel skik til nytår og i julen og i hele maj måned med sine hjælpere skulle blæse koraler. Det blev desværre nedrevet i 1854.

I 1754 blev byen igen hjem søgt af brand. Men branden den 17. juli 1800 overgik alle tidligere brande i katastrofale følger: næsten hele den gamle bykerne blev lagt i aske, og da folk på grund af høsten var i markerne, blev næsten intet reddet ud af de brændende huse. Dog forhindrede det gamle bytårn igen ilden i at brede sig, og forstaden blev skånet.

I krigenes følge kom hungersnød og misvækst. Særlig slemt var det efter 30-års-krigen (1618-48), da hede somre i nogle år ødelagde kornet på markerne, og kartofflen, som kunne have reddet folk fra sultedøden, først blev dyrket efter 1716. Men den største hungersnød ramte Oberpfalz i de tre misvækstår 1770-72. På den tid havde Joseph forlængst forladt sin hjemby, men hans familie og slægt har sikkert delt skæbne med de øvrige Oberpfälzere og kun overlevet ved at spise græs, rødder og vilde planter.

Som det fremgår af ovenstående, var Josephs forfædre på fædrene side musikere eller "Stadttürmere". Det var et håndværk med en læretid og

Bytårnet i Pfreimd.

en svendeprøve, og i dette håndværk blev også Joseph oplært. En Stadttürmer måtte beherske forskellige instrumenter, hovedsagelig blæseinstrumenter, f. eks. basun og trompet. Hovedopgaverne var fra bytårnet hele dagen og den halve nat at overvåge tilrejsende og melde deres ankomst ved "Anblasen", at agte på brandfare, og "die Stunde zu schlagen". I den protestantiske tid måtte han ved bedetiderne blæse salmer og ledsage gudstjenesten musikalsk, og give instrumentundervisning i skolen. Han spillede også ved højtider og andre fester med borgmesterens tilladelse.

DE TIDLIGE SLÆGTLED I OBERPFALZ.

Den ældste Rauch, vi kender til, er som sagt Peter Rauch, og fra ham stammer en slægt af Stadttürmere, som videreførte deres virke i slægtled fremover, især i byerne Neustadt a.d. Waldnaab og Pfreimd. Se slægtstavler bag.

Peters søn, Johann Michael, blev 1709 ansat som Türmer i Neustadt. Han blev betegnet som "der musikalische" Turner fra Vohenstrauß, "ein ehrlicher, christlicher, tugendhafter und friedfertiger Mann, in der Musik wohlerfahren". Han måtte ved sin ansættelse årligt betale den afgående Türmer Söhr 40 gylden kontant desuden 6 ottendedele korn og 4 favne brænde. Ifølge ansættelseskontrakten skulle han virke både som by- og kirkemusiker, idet han var forpligtet til at ledsage de kirkelige handlinger med violiner og trommer eller andre krævede instrumenter ved hjælp af sine svende og lærlinge, foruden at holde vagt dag og nat i kirketårnet. Desuden skulle der blæses med zinker og basuner fra kirketårnet både morgen, middag og aften, i sommertiden så tidligt som klokken 4.

I 1695 var Türmerboligen og uret med efterslagsklokken blevet flyttet fra det øverste tårn, uret til det nederste porttårn ved rådhuset, klokken og Türmerværelset til kirketårnet. Johann Michael boede dog ikke i kirketårnet, men havde et hus (nr. 48) på "dem Stadt-platz" (i 1977 St. Georgs apotek). Til at sørge for vagten i tårnet havde han i 1711 måttet ansætte en tårnvægter, da byrådet havde givet ham en "næse" for at være for skødesløs med vagten og for flere gange at forsømme efterslagene, hvorved man kunne være bekymret for den største fare. Tårnvægteren skulle være en flittig og dygtig mand, som skulle lønnes af Türmeren.

For at forbedre sin indkomst ville han "gå på gaden", og bad derfor i året 1715 byrådet om tilladelse til at måtte sende sine svende ud på landet for at blæse adventsmusik, mens han selv og den gamle Söhr besørgede kirkemusikken hjemme. Men magistraten afslog hans ansøgning med en bemærkning om, at det aldrig var sket før, og at det ville være en skændsel for byen, når den herboende Türmer gik omkring på landet for at blæse adventsmusik.

Mere held havde han i 1722, da han klagede over, at "Freihungerne" (beboerne i forstaden Freyung) ikke ville give ham de forfaldne 8 favne brænde fra deres skov, fordi de påstod, at han skovede for meget. De måtte bøje sig.

Johann Michael blev gift den 1. februar 1706 med Maria Margaretha Valerian, datter af rådsherre og farver i Neustadt Johann Adam Valerian og hustru Anna Maria, der begge var døde før vielsen. De fik 10 børn, af hvilke 3 gik i deres fars fodspor og blev Stadttürmere, den ældste Johann Georg Michael efterfulgte sin far i Neustadt i 1726, Wilhelm Franz kom til Cham, og Johann Joseph til Pfreimd.

Johann Georg Michael født 1708 virkede til sin død 1763 som Stadttürmer og Trompeter i Neustadt og fik det eftermæle, at han var en meget god musiker. I ægteskabet med Anna Margareta Wolfrumb var der 8 børn. Den ældste Johann Baptist efterfulgte sin far i Neustadt, mens Johann Franz Josef i 1780 efterfulgte sin onkel Johann Josef i Pfreimd. En

tredje søn Johann Albert rejste i 1772 med sin fætter, vor forfar, Johann Joseph til København.

Johann Baptist aflagde sin prøve som Türmer ved en højmesse i 1763. Mens hans farfar i 1715 havde fået afslag fra magistraten på at spille adventsmusik udenbys, fik Johann Baptist tilladelse til at give fastelavnsmusik på de omliggende lokaliteter.

Neustadtmusikanterne kunne godt opføre sig som skælme. I 1766 skriver en klosterbroder om musikanternes skændige opførsel i hans kloster. De var blevet inviteret for at spille på en helgendag, men efter at de havde forlystet sig, forsvandt de uden at afvente messen. Men om Stadttürmeren var med, nævner han ikke.

I 1806 overgiver Johann Baptist Türmertjenesten til sin søn Josef, der i en alder af 31 år var forsynet med "alle de musikalske og moralske egenskaber, der var nødvendige både med hensyn til tårnvagten som til kirkemusikken til forherligelse af Gud og opbyggelse af menigheden". På denne tid var Türmeren også leder af den daværende borgervæbningsmusik, som talte over 30 mand.

Det fremgår ikke af de tilgængelige kilder (Chronik von Pfarrei), om det er Johann Baptist, der i 1840 bliver efterfulgt af en svigersøn Ferdinand Lohwasser, eller om der har været endnu en Rauch Türmer mellem de to. Men i 1831 fik Türmer Rauch af magistraten det påbud "ikke at spille så usømmelige knejpedanse fra tårnet, men kun stykker der var egnede til opbyggelse af indbyggernes religiøse sindelag".

Efterfølgeren Ferdinand Lohwasser, som havde lært musikken i Wien, overtog også svigerfaderens hus, nr. 34 Flaschner am Stadtplatz. Han blev af magistraten anset for en mand med fortræffelige egenskaber, og han har efterladt sig en nøje redegørelse for sin gerning som Türmer i årene 1848/49.

Lohwassers søn Felix (som altså gennem sin mor er en Rauch) efterfølger sin far i 1876, og han bliver den sidste Stadttürmer i Neustadt med Rauchblod i årene. Med hans død i 1882 slutter 6 (7) generationer Rauch'ers virke som Türmere, dækkende mere end 170 år.

JOSEPH RAUCHS LEVNEDSSKILDRING.

Det er så heldigt, at Joseph egenhændigt har efterladt sig en lille levnedsskildring, "Urkunt von meiner geburt", som nu befinder sig i Rigsarkivet i Gottfried Preysz' privatar-kiv nr. 6843.

Han begynder således: Es mögte meinen Kindern vielleicht zu wissen verlangen, aus was von einem Weltteil ihr Vater abstamt, dieses wil ich so viel mir bekänt hiermit berichten". Han fortæller følgende om sine forfædre, som i tre generationer havde været stadsmusikanter i Oberpfalz: Den ældste, han kender til, hans oldefar, var stadsmusikant i Floss, (bemærk dog Toves korrektion af denne oplysning). Dennes søn, Josephs farfar, blev stadsmusikant i Neustadt an der Waldnaab, hed Johann Michael Rauch og var gift med Maria Margaretha, med hvem han fik 7 børn. (Toves undersøgelser bekræftede dette og tilføjede yderligere: Maria Margaretha Valerian, faderen Johan Adam Valerian, Rats-herr und Färber i Neustadt, død før 1706, og moderen Anna Maria, også død før 1706. Ægteparret Rauch fik 10 børn).

Af disse børn blev tre stadsmusikanter. Johan Georg Michael efterfulgte sin far i Neustadt, en bror kom til Cham, og Josephs far, Johan Joseph, blev stadsmusikant i Pfreimd ved sit giftermål med den forrige stadsmusikant Adlers enke, Barbara. Hun havde børnene Michel, som blev trompeter i den kejserlige armé og senere gift i Ödenburch i Un-

garn, og Barbara, som blev gift med en bager Meyer i Pfreimd. Joseph tog Barbaras søn Gottlieb, født 1762, med sig til Danmark og gav ham undervisning i musik. Joseph havde også en "ægte" søster, Marianne (Maria Anna), som blev gift med hofgartneren hos fyrst Locowitz. Om denne søster havde børn, fortæller Joseph ikke, og hun var død, da han i 1804 skrev sin beretning.

Josephs onkel i Neustadt havde 5 sønner. Den ældste overtog sin fars stadsmusikantembede og blev altså 3. generation i dette embede. Den næstældste efterfulgte Josephs far i Pfreimd, og den yngste bror, Johan Albert, født 1751, kom med Joseph til Danmark.

Joseph blev født i Pfreimd den 4. november 1747. Han rejste hjemmefra, da han var 16 år (ca 1764), og kom efter at have gennemrejst Sydtyskland til Wien, som i 1700-tallet var et af Europas kulturelle centre, hvor især musiklivet blomstrede. Her kom han i tjeneste som musiker hos fyrst Lövenstein i 3 år (til ca. 1766). Derefter var han i 5 år kapelmusiker hos grev Dominick Kaunitz, og fra denne tjeneste blev han i 1772 hvervet som musiker, 1. klari-nettist, til Den danske Livgarde.

HOBOISTVILKÅR.

De militære musikere i Danmark var i hele 1700-tallet i langt overvejende grad indvandrede folk på grund af mangel på kvalificerede danskere. Ved hærordenen i 1767 bestemtes det, at alle regimenterne fremtidig skulle have hoboister, fordi som det hed "den store hobsværme for musik, og fordi derved bedre gås i fodslag". Der blev ved denne lejlighed hvervet et stort antal udlændinge, mest bayere, saksere og böhmere. Mange af disse var meget dygtige musikere, som senere avancerede til Det kongelige Kapel.

Hoboister var i 1700- og en del af 1800-tallet betegnelsen for alle fodfolkets musikere, uanset hvilket instrument de spillede. Fodgarden eller livgarden havde 8. Navnet kommer fra oboen (fr. hautbois = højt træinstrument), der var den melodiførende stemme.

Hoboisterne skulle ifølge reglementet "røre spillet" på march, afvekslende med tambourerne og piberne. Der opstod en del marchmusik, bevaret er f. eks. det oldenborgske regiments march, men hver hærafdeling havde sin kendingsmarch, så at man altid kunne høre, hvad det var for en afdeling, der nu nærmede sig. Med hensyn til hoboisternes tjeneste skulle de f. eks., når det var hele regimentet, der var på march, gå foran regimentschefen og "blæse marchen". I lejrene skulle de hver morgen indfinde sig ved regimentschefens kvarter og, som det hed, "opvarte ham med musik".

Vagtafløsning af Livgarden til Fods på Christiansborg 1758.

I det hele taget krævede militærlivet sin mand. Foruden den daglige tjeneste på kasernen og vagtparaderne var der de mange koncerter, som hoboisterne ved de københavnske regimente og især livgarden måtte give til de kongelige herskabers forlystelse ved de forskellige slotte i København og omegn.

Som korps måtte hoboisterne ikke lade sig høre udenfor tjenesten, men enkeltvis havde de lov til at supplere deres indtægter ved at musicere for civile, og de havde let ved at skaffe sig engagementer, så stadsmusikanterne så sig mange steder truet i deres erhverv. Måske har også Joseph på denne måde suppleret sin indtægt.

Med hensyn til uniformering fastslog infanterireglementet af 1747, at hoboister skulle være klædt som underofficererne. I 1773 indførte livgarden lyseblåt på krave og opslag. Hatten var trekantet, og man bar hårpisk.

PRÆSENTATION FOR FANEN.

Struense havde beordret livgarden opløst julen 1771. Dette skabte stor uro, og den 17. januar 1772 gjorde hans modstandere en ende på hans magt ved en hofrevolution og beseglede dermed både hans og Caroline Mathildes skæbne. Den 18. januar underskrev Christian VII en ordre om livgardens genoprettelse, og ved en parade på Christiansborg ridebane den 10. juli 1772 blev livgarden forestillet for kongen. Denne parade var bemærkelsesværdig derved, at dansk fra nu af blev kommandosprog.

Et hverveskilt.

Fra Wien blev Joseph 1772 indkaldt til livgarden som klarinetist. Efter hans egen levnedsskildring tog han sin fætter Albert med. Om ham meldes det, at han straks efter sin ankomst til Danmark blev ansat i livgarden, og den 10. juli præsenteredes han for chefen og "svor til fanen". Ud fra denne oplysning må man skønne, at begge de 2 Rauch'er den julidag i 1772 var med ved paraden på ridebanen. Begge er i hvert fald nævnt i anciennitetslisten fra den 22. juli 1772. Helt tilbage fra afdelingens oprettelse forlangte kongerne, at livgarden skulle bestå af høje

smukke folk. I 1765 var minimumshøjden fastsat til 66 tommer (172 cm.). Men om dette også gjaldt hoboisterne, ved jeg ikke. Livgarden var indkvarteret spredt i byen, nogle i Kastellet, andre hos borgerne. Eksercerpladsen var i Kongens Have.

ANSÆTTELSE I KAPELLET.

Hofrevolutionen i 1772 satte også sine dybe spor i hoffets forlystelsesliv. Der kom en nyordning af kapellet, som trådte i kraft 1773, og først da blev Det kongelige Kapel i egentligste forstand Det kongelige Teaters orkester, dvs. fra den tid tiltog kapellets tjeneste ved teatret, og samtidig omend langsommere, aftog dets forpligtelser over for hoffet.

Det hed sig dengang, at et kapel på 24 musikere var tilstrækkeligt, men både de musikalske krav og hoffets krav på strygere, især når residensen var på landslottene, voksede stærkt. Fredensborgopholdet varede fra maj til ind i november og lagde beslag på halvdelen af kapellet, så man på teatret måtte hjælpe sig som man kunne.

I 1775 måtte man foretage en udvidelse. Dels ansattes 6 medhjælpere, de såkaldte adjuvanter, der især var strygere og danske af fødsel og uddannelse. Dels var der det andet hjælpekorp, der bestod af livgardens 8 hoboister, dygtige, for de flestes vedkommende indkaldte folk, der naturligvis i første række tog sig af blæseinstrumenterne. De stod ikke i et så fast forhold til kapellet som adjuvanterne, men de havde langt bedre udsigter end disse til at få ansættelse i kapellet. Joseph blev som oboist og klarinetspiller udnævnt til adjutant den 1. maj 1775, men måtte dog ialt i 8 år tjene i livgarden.

De nye blæseinstrumenter, klarinetten og bassethornet (altklarinet), synes første gang at være brugt i kapellet tidligt på sæsonen 1774-75. I begyndelsen var det bassethornet, der benyttedes mest. Man beundrede det højlige og sagde om det, at det af alle instrumenter kom den menneskelige stemme nærmest. Og da Joseph spillede både klarinet og bassethorn, var han i en lang årrække den uundværlige, når disse 2 instrumenter skulle bruges. Han blev assisteret af Albert på klarinet og engelsk horn, således i syngestykkerne "Zemire og Azor", 1. gang opført tirsdag den 7. januar 1777, og "Vennen af huset" med første opførelse den 23. oktober 1776. Begge syngestykker blev modtaget med meget bifald. Med hensyn til betaling for hoboisternes teaterarbejde fik de 3 mark for hver prøve og forestilling, men da de både i balletter og syngespil, hvor janitscharmusikken var yndet, skulle tage sig af alle disse instrumenter, forlangte de det dobbelte, og teatret nødtes til at give efter.

Når der var fest på Fredensborg, kunne der om eftermiddagen være musik af hofviolonerne, der sad og spillede bag havens buske, mens hoffet drak te. Ved ballet måtte hoboisterne ofte holde for. De blev kapret af dansemusikinspektør Jacobsen og transporteret til Fredensborg og tilbage i 4 postvogne, i alt 10 mand og en anfører. Deres honorar for en sådan aften var 9 mark, natteløjet 3 rd. for dem alle. I de gamle hofregnskaber ligger endnu kvitteringer for de beskedne beløb, hoboisterne fik for ekstratjenesterne ved hoffet, og takket være disse papirer kender man nøjagtigt sammensætningen af livgardens hoboistkorp i 1773:

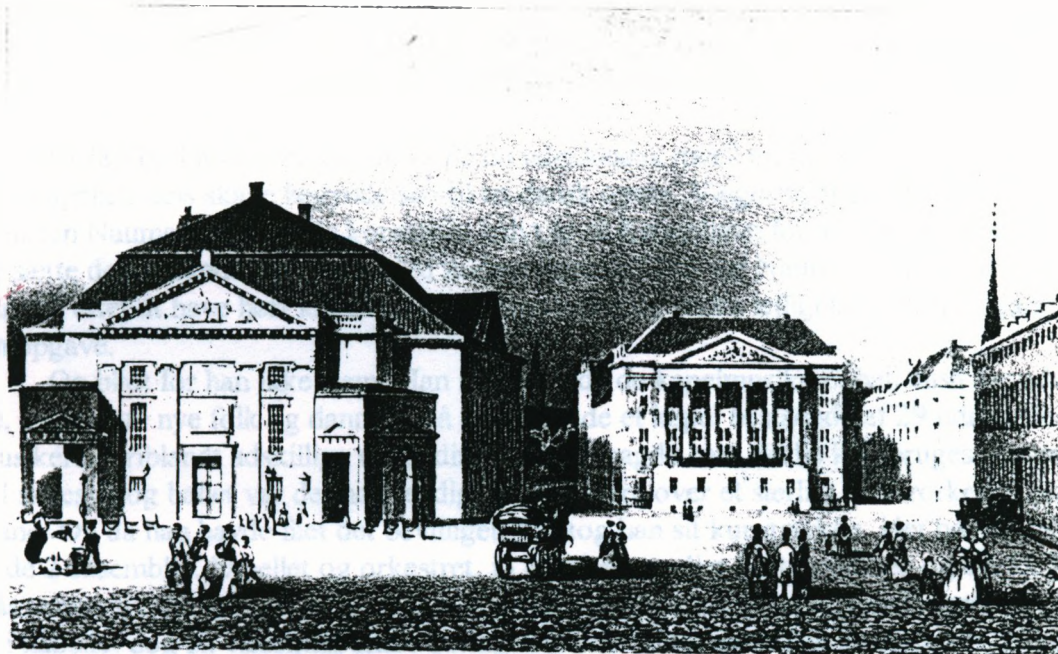
Joseph Rauch	f. Bayern	klarinetrist
Albert Rauch	f. Sachsen	"
Joh. Henr. Schnabel	f. København	fagottist
Joh. Gottlieb Meinert	f. Sachsen	"
Antonius Kohl	f. Böhmen	valdhornist
Adam Dominick Hahn	f. Mähren	"
Tonnes Just	f. Nakskov	oboist
Johan Knoll	f. Pommern	"

INDFØDSRET.

For at komme den megen tyskhed i kongens og statens tjenester og embeder til livs blev det ved loven om indfødsretten den 28. januar 1776 forbudt at ansætte udlændinge i statens tjeneste. De allerede ansatte udlændinge skulle anses som indfødte og forblive i deres stillinger, hvis de ansøgte om naturalisationsbrev (dansk indfødsret), som blev givet dem gratis. Den 6. december 1776 ansøgte Joseph om naturalisation som hoboist i Den kgl. Livgarde til Fods og adjutant i Det kgl. Kapel, idet han gør opmærksom på, at han den 1. maj 1775 er blevet adjutant ved Det kgl. Kapel og nyder betaling af hofkassen. I nogle år før denne dato har han gjort opvarning som ekstra musicus.

HOFVIOLON, OBOIST.

Josephs adjutantliv sluttede i 1781. Den 30. september 1781 døde oboist Tauer, og Joseph overtog hans plads i kapellet og blev hofviolon og altså oboist. Det skete ved en kongelig udnævnelse, da teatret og kapellet hørte direkte under kongen. Men som Thrane skriver: desværre magtede han langt fra oboen så godt som sine egentlige instrumenter, klarinetten og bassethornet. Han var den eneste udlænding, som i denne periode kom ind i kapellet.

Det kgl. Teater 1830.

Joseph bliver både benævnt som hofviolon og kgl. kapelmusicus. Hofviolontitlen var meget gammel, helt fra Fr. II's tid, og var betegnelsen for kongens musikere, kapellets medlemmer. Disse var oprindeligt violinister, for hvilke man brugte det franske ord "violons". Da senere andre instrumenter kom til i orkestret, gik betegnelsen hofviolon også over på udøvere af disse.

En hofviolons embede var mangesidigt og krævende. Kapellet var blevet et teaterorkester, men det måtte også opfylde sin funktion som hofkapel dvs. også spille til opera i

hofteatret eller til koncerter, operaforestillinger eller baller for hoffet enten på Christiansborg eller om sommeren endda på Fredensborg. Alt dette overbelastede orkestret, og der blev først rettet op på det ved kapelreformen i 1786.

Det kgl. Teaters tilskuerplads ca. 1830.

NAUMANNS KAPELREFORM.

I 1785 besluttede man at indkalde en udenlandsk musiker, der dels skulle reorganisere kapellet, dels skabe begyndelsen til en dansk opera. Valget faldt på Dresdner komponisten Naumann, som ville komme et halvt år til København for at reorganisere kapellet og sætte den ønskede opera op. Ved midsommertid 1785 var Naumann i København, og han gik efter at have hørt kapellet ved hofkoncerter og andre lejligheder straks i gang med sin opgave.

Og blidt for han ikke frem! Han afskedigede de kapelmusikere, han anså for uduelige, og ansatte nye folk og dannede på denne måde et kapel bestående af 29 udmærkede musikere deriblandt adskillige udlændinge. Dette, sagde han, skulle kun bruges til opera. Til skuespil og ballet var det nødvendigt at disponere over et særligt teaterorkester på 17 mand. Og da han havde fået det bevilliget, foretog han sit kunststykke, idet han erklærede, at de 2 ensembler, kapellet og orkestret, jo ganske naturligt hørte sammen og derfor kunne slås sammen i det daglige, således at en del af orkestrets medlemmer skulle forrette tjeneste i kapellet dog på væsentlig andre betingelser end dettes egentlige medlemmer. Naumann havde således i løbet af nogle få måneder fået skabt et kongeligt kapel på ikke færre end 46 musici.

Fortegnelsen over den samlede musikerstab i 1790 så således ud:

Musikdirektør, capelmester hr. Schultz

Concertmester Hartmann

1. accompagnist: Zinck

2. accompagnist: Skuespiller Preisler

A. Til 1. violin: Prof. Lem, (Claus) N. Schall, Bertelsen, Schindler, Grønlund, Jensen og Møller.

- B. Til 2. violin: Zeiger (Zeyer), Petersen, Cramer, Timrodt, Tychsen jun., Lorentz(en), som tillige er harpespiller, Rasmussen og Aarhus.
- C. Til bratschen eller viola: Schlick, Friis, Lund, Rauch jun., Hansen og Schaltz, som tillige spiller fløjte.
- D. Til violoncellen: Morell, Schaltz (Schall) og Schlick (Schicht).
- E. Til contrabassen: Keypert, Barchager og Zedlakzek sen.
- F. Til fløjten: Zielche, Tychsen sen., Rose og Schaltz (Skálá).
- G. Til hobøjen: Barth, Rauch (Joseph), som tillige blæser bassethorn, Schall, Kurtzweil.
- H. Til clarinetterne: Wachtelbrenner og Rauch (Albert), som tillige spiller bratsch.
- J. Til fagotten: Braun, Kinga (Kainka), Schicht og Meyer (Meinert).
- K. Til valdhornet: Zurtzar (Zrza), Fuhrmann, Riedel og Zedlatzek jun. (Sedlaczek).
- L. Til trompeten: Jensen, som tillige spiller violin, og Hansen, som tillige spiller bratsch.
- M. Kammermusicus, harpespilleren, hr. Kirchhoff.

Til venstre, Peder Mandrup Lem, violinist, fadder ved Alines dåb 11-5-1800.

Til højre, kammerherre Gjedde, kapelchef 1791-93, fadder ved Carls dåb 17-11-1791

Reformen havde i øvrigt for de få af de "gamle" musikere, der blev i kapellet, den fordel, at deres lønningsforhold forbedredes ikke så lidt. Minimumslønnen for kapelmusici blev på 500 rd. årligt, således også for Josephs vedkommende. Desuden fik han den øjeblikkelige fordel, at han kom til at høre til blandt de såkaldte ripienister, der ligesom solospillerne kun var forpligtede til at spille i "høj og fin musik" dvs. opera og syngespil. Ordningen gled dog, ligesom sondringen mellem kapel og orkester i det hele taget ret hurtigt ud. I 1809 var sammensmeltningen mellem kapel og orkester afsluttet og alle 46 mand i egentligste forstand medlemmer af kapellet.

DEN FØRSTE DANSKE OPERA.

Også den anden del af sin opgave at skabe grundlaget for en national dansk opera skilte Naumann sig fra med bravour. Til en tekst over Orfeussagnet af Charlotte Biel komponerede han operaen "Orfeus og Euridike", der havde premiere på kongens fødselsdag den 31. januar 1786.

Den 28. januar 1786 fandt generalprøven sted med alle dekorationer og fuld påklædning. Prøven overværedes af kronprinsen, prinsesserne og et i øvrigt propfuldt teater af et meget blandet publikum, idet alle, der havde ansættelse ved teatret, skaffede venner og bekendte ind, trods direktionens ordre om, at kun de, der forud havde opnået tilladelse, måtte lukkes ind. Selv bag scenen var der tilskuere, så maskinfolkene kun med besvær kunne besørge dekorationsforandringerne.

Udenfor teatret var der nærmest pøpeloptøjer, men indenfor forløb generalprøven så tilfredsstillende, især for orkestrets vedkommende, at Naumann glad udbrød til kapelmedlemmerne: "Kinder, dass mag ich leiden! So wahr ich lebe, eine glänzende Execution!"

Den 31. januar kl. 6 var teatret fyldt af et forventningsfuldt publikum med Christian VII og hans følge i spidsen. Kapelmester Naumann tog plads foran orkesterklaveret. Ouverturen spillede og gjorde lykke. Naumanns partitur gav flere af kapellets solister anledning til at brillere. Der var således solopartier for Lem (violin), Barth (obo) og Albert Rauch (engelsk horn).

Førsteopførelsen af "Orfeus og Euridike" blev en succes. Hoffet var meget tilfreds, og de musikinteresserede tilskuere fandt Naumanns komposition genial, hvorfor han også modtog mange sympatibeviser, bl. a. hædrede kapellets medlemmer ham med et subscriptionsgilde. Til tak indbød Naumann Det kgl. Teaters kunstnere og kapellets medlemmer til et bal. Naumann havde ved denne lejlighed jomfru Biel til bords. Da måltidet var forbi, sagde hun til sin bordherre: "I dag er vi begge standspersoner. Jeg er moder, De fader til et barn, der gør Danmark ære. Vi to forældre må åbne ballet." Og under almindelig munterhed førte da Naumann ballet op med den trivelige jomfru Biel.

KLARINETTIST.

Fra militærmusikken vandrede klarinetten over i opera- og symfoniorkestret, (Mozart gjorde begyndelsen og brugte den i sine operaer). I Det kgl. Kapel holdt den sit indtog om trent på den tid, da Naumann gennemførte sin kapelreform. Han fik det egentlige kapel sat op til 29 mand, dog væsentligst ved en forøgelse af violinerne, men klarinetten slap ikke ind ved den lejlighed. Den var derimod repræsenteret i det særlige orkester på 17 mand, de skulle gøre tjeneste ved hoffet og ved skuespil- og balletopførelser.

En vanskelighed for kapelchefen (Gjedde) bestod i, at når noget skulle sættes igennem, måtte det helst ske uden udgift for den kongelige kasse. Men det kunne ikke gå længere, at kapellet ingen faste klarinettister havde, da de fleste komponister nu skrev meget for dette instrument.

En klarinettist af rang havde man rigtignok i Joseph, men da han var ansat som anden oboblæser, ærgrede det ham at skulle gøre ekstratjeneste som klarinettist. Da han fungerede som bassethornist i "Orfeus", havde han allerede ved den anden opførelse den 2. februar 1786 gjort ophævelser og erklæret instrumentet ubrugeligt, skønt der kun var en bagatel i vejen.

At få 2 klarinettistpladser oprettet uden mindste udgift for den kongelige kasse var en

vanskelig opgave, men Gjedde viste sig den voksen. Han begyndte i 1791 med at ansætte Joseph, således at han tog sin obogage med sig. I hans plads ved oboen lod han den ugedede elev Philip Barth rykke ind. Gjedde triumferede over dette arrangement og sagde med rette, "at musikken ville vinde uendeligt, da Joseph kun var tarvelig på oboen, mens Barth allerede var en mester". Samtidig blev de højst fornødne klarinetter, 2A+B ibenholt klarinetter, anskaffet fra F. Coppy, og i 1792 blev Wachtelbrenner ansat som anden klarinettist.

INSTRUMENTERNE.

Kapelmusikerne spillede på tjenesteinstrumenter. Men det var musikerne, der hver gang selv købte dem, og så fik beløbet refunderet af kapelkassen. Oboerne var i mange år importerede instrumenter. I april 1789 indkøbte Joseph en ny obo "von der besten art aus Dresden" til afløsning af hans hidtidige eksemplar. I 1800 købte han et bassethorn.

Med hensyn til de instrumenter, Joseph spillede på, er det jo sådan, at blæseinstrumenter forringes under brugen og efterhånden slides op, så de er desværre ikke bevaret til vor tid. Strygeinstrumenter kan derimod, hvis det er mesterinstrumenter, blive forædlede af tiden og spillet. Så der er stadig enkelte af dem, der har lydt i orkestergraven sammen med Josephs obo eller klarinet, der endnu i vor tid kan høres.

Til venstre, en Appelberg obo fra 1780-90
I midten, en Larshoff klarinet i A fra ca. 1810
Til højre, et bassethorn

Klarinetten tilhører træblæserfamilien. Den har et enkelt rørblad, som nederst er hæftet på et næbformet mundstykke og som sættes i svingninger, når luften presses ind i spalten mellem mundstykke og rørblad. Den cylindriske form bevirker en speciel blød og smidig klang, men også nogle tekniske problemer vedrørende overblæsning. Klarinettens udvikling går fra urgamle skalmejer over barokkens chalumeau, til den i slutningen af det 17. årh. blev forbedret så meget, at den kunne bruges i kunstmusikken. Den fandt hurtigt indpas i symfoniorkestret, hvor den siden romantikken er uundværlig. Klarinetten findes i mange stemninger, hyppigst i B.

Bassethornet, stemt i F, er klarinetfamiliens altinstrument. Det har ikke vundet stor udbredelse.

Oboen er udviklet af skalmejen via diskant-bombarden og har som denne dobbelt rørblad. Oprindeligt var den et krigsinstrument og har derved givet anledning til betegnelsen hoboist for militærmusikere. Den fik sin endelige udformning i Frankrig før 1700. Omfanget 7-f3 er ikke så stort som de øvrige træblæseseres, derimod er klangen mere ensartet, den er skarp, lidt nasal og velegnet til melodiføring. Oboen var meget yndet i barokken, men har også fundet sin naturlige plads i symfoniorkestret, ligesom tenor-oboen, stemt i F, kaldet engelsk horn ofte benyttes.

KAPELSYSTEMET.

Mens Joseph var kapelmusicus, blev kapellet anført af koncertmesteren, der var anfører for primo violinerne. Han udførte sit lederhverv ved at spille for på violinen, evt. angivende takten med foden. Ved opera- og syngespilopførelser kom kapelmesteren til som leder af ensembler, kor og solister. Han dirigerede ikke som nu med armene og hænderne, men sad spillende ved kapelmesterklaveret og holdt derved sammen på stemmerne. Taktstokken kom først i brug i 1820'erne.

TEATERBEGIVENHEDER.

Fra sin plads i orkestergraven under prosceniets klassiske inskription "Ei blot til lyst" har Joseph ved sin nodepult med de blafrende vokslys i de 30 år, han tilhørte Det kgl. Kapel, oplevet mangan teaterhistorisk og musikhistorisk begivenhed.

Det ældste kendte Billede af Det kgl. Kapel i Det kgl. Teaters Orkestergrav.
Detail af satirisk Tegning. Stukket af Lahde, i Anledning af Dyveke-Fejden (1796).
(Teatermuseet.)

Han har spillet ved premieren den 31. januar 1780 på Ewalds "Fiskerne" med Hartmanns musik overværet af de 5 brave Hornbæk fiskere, til hvis forherligelse værket var skrevet. Der findes bevaret et personligt vidnesbyrd om forestillingens forløb, et brev skrevet af teaterchef Warnstedts søster, grevinde Schulin. Hun skriver følgende: Teatret var fyldt til sidste plads. Midt imellem de pyntede damer i de oplyste loger så man lige over for scenen de 5 gode fiskere i deres simple brune dragter, med kortklippet hår på engelsk maner, og alle med det beskedneste væsen, alle med prægtige fysiognomier. Det var kongens fødselsdag, der blev fejret ved forherligelsen af en så menneskekærlig handling, der vel fortjener at foreviges. Alle disse tanker i forening fik alles hjerter til at banke, og man så tilskuerne udgyde flere tårer over anden akt i dette stykke, end der nogensinde er blevet grædt over Voltaires mest rørende tragedie. Men det mest rørende var dog det, at parterret alle som en rejste sig op og vendte sig mod fiskerne i logerne, klappede i hænderne og råbte: "Længe leve fiskerne!"

Forestillingen blev også en historisk begivenhed derved, at det den aften var første gang, vor nationalsang "Kong Christian" blev spillet af kapellet.

Den 23. marts 1781 blev "Fiskerne" opført som sørgeforestilling for Johs. Ewald på hans begravelsesdag.

Han har også oplevet de bevægede øjeblikke, da den litterære strid om Kunzens og Baggesens opera "Holger Danske" i 1789 slog ud i lys lue på teatrets tilskuerplads og forhindrede videre opførelser af værket. Han har spillet den aften, Thaarups syngespil "Høstgildet" med Schultz' yndefulde sange første gang gik over scenen i 1790 ved den strålende gallaforestilling i anledning af kronprins Frederiks formæling med prinsesse Marie Sofie Frederikke. De fleste af Galeottis balletter med Schalls musik har han spillet til, også den første Mozartske opera herhjemme, "Cosi fan tutte", som dog faldt fuldstændig til jorden ved premieren i 1798.

OFFENTLIGE KONCERTER.

Det kongelige Kapels medlemmer begyndte i slutningen af 1700 at give forskellige offentlige koncerter, velgørenheds- eller beneficekoncerter. Den 30. maj 1789 gav kapellet en koncert i Det harmoniske Selskabs lokale til fordel for en afdød musikers enke og børn. Kort tid derefter oprettedes i 1791 på kapelmester Schultz' initiativ kapellets enkekasse, hvortil kapelmedlemmerne årligt skulle indskyde 1 % af gagen. Koncerterne til fordel for denne begyndte den 17. december 1791 på Det kgl. Teater i hoffets nærværelse. De blev som regel afholdt 2 gange om året, den ene af verdsligt indhold på teatret, den anden som kirkekoncert, først i slotskirken, men efter Christiansborgs brand i 1794 i Helligåndskirken.

Men Joseph har også som solist deltaget i forskellige offentlige koncerter. Han medvirkede f. eks. som bassethorn solist ved den 10-årige Hummel juniors koncert på teatret den 6. marts 1790.

Efter slaget på Rheden 1801 opførte Det kgl. Kapel med et kor og orkester på henvend 200 personer Haydens "Skabelsen". Koncerten fandt sted onsdag eftermiddag den 14. oktober i Frue Kirke og var til fordel for de kvæstede og de faldnes efterladte. Det blev et tilbedelsesstykke, som gentoges 14 dage senere.

KLUBKONCERTER.

Tiden mellem 1780 og 1820 var klubkoncerternes tid. Den ide at indføre musikken som

et led i de almindelige klubfornøjelser opstod 1778 i Drejers klub. "Det harmoniske Selskab", eller blot "Harmonien", stiftet 1778 med selskabelige og velgørende formål, blev det toneangivende selskab i København og koncerterne dér efterhånden de ypperste i hovedstaden, og ballerne og maskeraderne de mest glimrende og attråede forlystelser.

I 1781 havde klubben 181 medlemmer, embedsmænd, officerer, grosserer og andre gode borgere. De musicerende medlemmer, hvis antal var bestemt til 24, betalte hverken indskud eller kontingent og kom hovedsageligt fra kapellet. Fra vinteren 1784-85 foregik koncerterne i Vingårdsstræde i en stor velegnet koncertsal, hvortil damer også havde adgang. Orkestret var nu det største, der fandtes. Det bestod af 16 violiner, 4 bratscher, 4 violonceller, 3 kontrabasser, 2 fløjter, 2 oboer, 2 horn og 2 fagotter. Der nævnes som solopillere: Lem, Grønlund (violin), kammerherre Gjedde (fløjte), Rauch (obo og engelsk horn). Det er nok mest sandsynligt, at det er Joseph, der er ment, da han i den alfabetiske liste over medlemmerne fra januar 1800 står angivet som Rauch, hofviolon, og Albert på det tidspunkt var stadsmusikant i Odense.

"Den nye Harmoni" blev stiftet 1794, og det fremgår af en artikel i tidsskriftet "Iris og Hebe" 1796, at en Rauch også har spillet i denne klub. Det er nok igen Joseph, da han er nævnt som blæser.

STADSMUSIKANT?

Joseph var søn af en stadsmusikant. I 1792 finder vi ham som en af de hofvioloner, der kunne tænke sig det ledige stadsmusikantembede i København. Historien giver et glimt af datidens rævekager.

Der var i 1780 udgået et reskript om, at stadsmusikantembederne fremtidigt skulle besættes med folk fra Det kgl. Kapel for at ophjælpe musikken omkring i købstæderne. Den virkelige grund var dog nok, at man ved at gøre de udtjente kapelmedlemmer til stadsmusikanter kunne slippe for at pensionere dem. Der var ikke ved dette reskript tænkt på hovedstaden, og det var ikke sendt til Københavns magistrat.

Flere hofvioloner attråede embedet og mente sig i henhold til reskriptet berettiget til at komme i betragtning. Denne opfattelse støttedes af kronprinsen og hoffet, mens magistraten hævdede, at reskriptet ikke kunne anvendes på hovedstaden.

Københavns stadsmusikant var død i begyndelsen af 1792, og for at komme ud af vanskelighederne ved nybesættelsen af embedet udgik der den 15. juni et nyt reskript, som bestemte, at ordningen fremtidigt også skulle gælde for København. Det skulle ske på den måde, at direktionen for Det kgl. Kapel skulle bringe tre "virkelig i tjeneste værende musici ved samme" i forslag, og af dem skulle magistraten vælge en.

Reskriptet kom dog for sent, for magistraten havde allerede besat embedet den 2. april med hofdanseinspektør Jacobsen. Der havde nok været ført en underjordisk kamp mellem ham, som engang havde været medlem af kapellet men ikke var det længere, og de aktive kapelmedlemmer, blandt dem Joseph. Dette fremgår af en temmelig ufin ytring i Jacobsens ansøgning til magistraten. Han skriver nemlig: "Formodentlig vil flere søge denne tjeneste, og tvende af dem er mig bekendte, nemlig violonerne Zeyer og Rauch, men den første har langt fra ikke tjent så længe som jeg, og den sidste kun i nogle få år, desuden er de ikke indfødte landets børn".

Fra kapellet søgte ingen, heller ikke Joseph. De har sandsynligvis forstået, at det på forhånd var bestemt, at Jacobsen skulle have embedet.

Han døde dog kun 3 år senere i 1795, og nu skulle altså reskriptet af 1792 gælde og

kapellet indstille 3 virkelige hofvioloner til det ledige stadsmusikantembede. Men kapelchefen hofmarchal Hauch havde straks det uheld, at han kun kunne finde 2 ansøgere, Joseph og en gammel kontrabassist Barchager. Der gik nemlig rygter om, at de såkaldte bryllups-penge skulle afskaffes, og disse havde hidtil udgjort en stor del af fortjenesten ved embedet.

Men 2 ansøgere kunne måske også være tilstrækkeligt, for den ene af dem, Joseph, var en dygtig musiker, som byen kunne være tjent med, og som magistraten ikke havde noget imod. For yderligere at lette den valget, gav hofmarchallen Joseph en udmærket anbefaling: "Han er i sin bedste alder, munter og kendt med tjenestens beskaffenhed". Mens han om Barchager udtalte, at han var en gammel mand, som aldeles ikke var bekvem til dette embede. Dette skudsmål kom Hauch senere til at fortryde, da Joseph pludselig trak sin ansøgning tilbage.

I sin ansøgning fra den 11. september 1795 bemærker Joseph, at han har tjent i Det kgl. Kapel i over 22 år, er oplært som stadsmusikant og kender tjenesten. Men i et brev af 4. december til Hauch har han fået "kolde fødder". Betingelsen for at opretholde ansøgningen er, at det skal være på samme vilkår som Jacobsen. Hvis bryllupssedlerne falder fra, og han skal underholde 2 enker og ernære 16 mennesker, deraf 12 musikantersvende eller -drenge, fra april til november uden fortjeneste, og desuden sørge for instrumenter, så må han sige fra.

Der skete så det, at bryllupspengene virkelig blev afskaffet, og da den store brand i København i juni 1795 desuden lagde en dæmper på selskabeligheden, trak Joseph i foråret 1796 sin ansøgning tilbage.

CHRISTIANSBORGS BRAND.

Den 26. februar 1794 indtraf den første af de store ulykker, der i den kommende tid ramte Danmark: Christiansborg slot gik op i luer, og uvurderlige værdier gik tabt for steds.

C. F. Stanleys tegning viser branden set fra slotspladsen med redningsfolkene i fuld aktivitet.

Joseph har i et bønsskrift til kongen den 29. maj 1811 fortalt om sin indsats: han reddede det meste af prinsesse Louise Augustas sager, kongens nye møblement, da værelserne stod i brand, ja, 4 Holmens tømmermænds liv, idet han hentede 2 stiger ud af de brændende værelser og bandt dem sammen. Fra kongens håndbibliotek, hvor han nær var brændt inde, kastede han bøgerne ned på slotspladsen.

I andre beretninger om slotsbranden fortælles det, at klokkerne midt på eftermiddagen den 26. februar begyndte at klemte 3 slag som tegn på skorstensbrand. Men da det sagdes, at ilden var startet på slottet, tog man sig ikke af det, da man gik ud fra, at slottet på grund af de fortræffelige sikringsforanstaltninger ikke kunne brænde. Men så brød ilden pludselig voldsomt ud af 3. etages vinduer, og der blev slået generalmarch af op til 24 trommer og piber gennem alle gader. Der kom straks mange mennesker til brandstedet for at hjælpe. Soldater og staldfolk blev beordret til loftet, der var ubrudt i hele slottets længde, for at slæbe væk. Men det var håbløst der, og nogle satte livet til. Bedre gik det med at redde de kongeliges ejendele. Louise Augusta fik alt sit bohave reddet, og det var et nyt bevis på hendes yndest. Man sagde, at mange velklædte folk var blandt dem, der flyttede for hende. Men slottet stod ikke til at redde, stormen gav ilden for god næring, og klokken 4 morgen var det forbi. Dog kan vi i dag glæde os over, at staldene og ridehuset blev sparet. Senere blev der i alle huse afleveret en meget smigrende kongelig taksigelse, hvori kongen takkede sit trofaste folk for det nye bevis på dets hengivenhed.

FRA LAURITS JESSENS STAMTAVLER.

Laurits Jessen fortæller i sin stamtavle over Jessen familien følgende om Joseph: Trods den munterhed, som teaterchef Hauch karakteriserer ham med, kunne Joseph finde på at mene sig uundværlig og gøre ophævelser mod den tjeneste, der blev pålagt ham, hvilket i hvert fald én gang har indbragt ham en alvorlig reprimande af teaterchefen. Havde det været nogle år tidligere, var han nok kommet til at frekventere "Blåtårn" for sin opsætsighed. "Blåtårn" var et arrestlokale beliggende ved Langebro mellem Kongens Bryghus og grynmøllen. Der hensattes for disciplinærforseelser "de kongelige høje herskabers tyende", til hvilket også hørte Det kgl. Teaters personale. Med kapellets specielle chef kammerherre Gjedde stod han formentlig på god fod. Gjedde stod f. eks. fadder til hans søn Carl.

I sæsonen 1804-05 faldt han en aften, han gik over scenegulvet i mørke, gennem et forsvindingshul, hvorover lemmen ikke var lukket helt til. Han blev krøbling for livstid og fængsledes til sengen i samfulde 15 år. Han ligger begravet på det gravsted, som familien Jessen ejede på Assistens Kirkegård.

Om Josephs ægteskaber siger Jessen, at intet vides om den første kone, Maria Clara von Bergen. Hans anden kone, Anna Horne, var en værtshusdatter fra Christianshavn. Hendes far boede ved siden af Ostindisk Plads, og hos ham havde skibskaptajnerne deres tilhold. Anna bragte manden en efter den tid at regne ganske pæn formue, og flere sjældne sager, som endnu er i vor families eje, stammer fra kælderen på Christianshavn.

JOSEPHS BØNSKRIFTER.

Efter Josephs fald på teatret og dermed hans pensionering kan man følge hans liv gennem en del bønsskrifter om økonomisk hjælp.

Han får i maj 1805 meddelelse om, at han er tilstået 2/3 af sin faste gage, 500 rd., i

pension fra 1. april 1805. Men allerede 2 dage efter ansøger han om at få den forhøjet, da han skal underholde 7 mennesker deraf 3 børn. De andre må foruden ægteparret være Annes mor, Kirstine Margrethe Jørgensdatter (Withmann), og en tjenestepige. Brevet er fint lukket med et JR segl.

I et bønsskrift til kongen fra 1811 giver han et resumé af sit liv i kongens tjeneste og fortæller, hvordan faldet på teatret har forårsaget, at han hverken kan gå eller stå. I 1812 er der nye bønsskrifter. Hans pension er uforandret i alle årene 333rd., og den kan familien ikke leve for, men må bruge af det, han har lagt op i de gode tider. Hans regnestykke virker forfærdende: pensionen rækker til 5 sk. daglig, men alene brød til familien koster daglig 8 sk. Hertil kommer så middagsspise, brændsel, klæder og skolelærdom. Dette skulle beløbe sig til 2000 rd. årligt. Intet under han klager.

RAUCH'ERE.

Joseph fortæller i sin korte levnedsskildring, at han tog 2 slægtninge med sig til København, sin fætter Albert og den 10-årige Gottlieb Mayer, som var søn af hans halvsøster Barbara. Gottlieb rejste på et tidspunkt til Sverige, giftede sig, og blev oboist i Hovkapellet 1784-1823. Han var en dygtig musiker, fremtrådte ofte som solist (endog som glasharmonikaspieler), men ellers vides intet om ham.

Albert blev optaget i livgardens hoboistkorps, hvor han spillede klarinet og engelsk horn. Senere blev han adjutant og endte også i kapellet, men som bratschist. Måske blev han optaget i "orkestret" i 1784 under Naumanns kapelreform. I 1797 søgte og fik han, som også var en stadsmusikantsøn, stillingen som stadsmusikant i Odense, hvor han virkede til sin død i 1810.

Albert fik i sit ægteskab med Christine Löscher 8 børn. De to ældste døtre blev gift med købmandsbrødrene Johan Gerhard og Morits Døcker, hos hvem Gottfried Preysz i 1814 blev ansat som bogholder. Formodentlig lærte han gennem disse sin senere hustru Rosalie Josepha Rauch at kende.

Hvor megen kontakt de to fætre har haft med hinanden ud over deres fælles arbejde gennem mange år er svært at vide. Men de figurerer da som forlovere og faddere for hinanden.

Ikke mindre end 5 medlemmer af familien Rauch har siddet i kapellet. Først Joseph og Albert, henholdsvis til 1805 og 1797. Den næste generation var Alberts søn Johan Frederik, født i 1779, som nævnes i kapellisten fra 1790 som spillende bratsch eller viola. Han var elev i violinskolen, hvor reglen var, at yngste violinistelev skulle omdele noderne til mellemaktssymfonierne mod et årligt honorar af 20 rd. Joh. Fr. var den lykkelige, der fik dette job, og han tilintetgjorde reglen ved aldrig at give dette "ben" fra sig. Han var violinist fra 1797 til sin død i 1853. Han oplevede at sidde i orkestergraven, da vort nationale festspil "Elverhøj" i 1828 havde sin førsteopførelse. Og ved den lejlighed viste musikerne sig for første gang i kapeluniformen, som dog kun anvendtes få år.

Tredie generation af Rauch'er bestod af Joh. Fr.s 2 sønner Julius og Ferdinand født henholdsvis 1815 og 1817. Julius begyndte i violinskolen i 9 års alderen og var i en lang årække violinist, indtil han i 1884 tog sin afsked på grund af alder og svagelighed.

Ferdinand var også elev i violinskolen, men blev desuden undervist af violoncellisten Fr. Funck i 5 år for kongelig regning, 100 rd. årligt. Han blev en udmærket violoncellist, i tiden kapellets første, og var det til sin død 1871.

Endnu 2 med Rauchblod i årene har haft deres virke på Det kgl. Teater. Den ene er

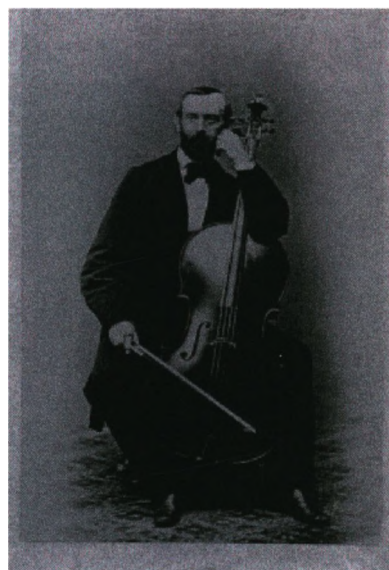
Musik på Hvidkilde. Blandt musikerne: Wexchall, Joh. Fr. Rauch og ~~hans 2 sønner Julius og Ferdinand~~. Forår 1838. Frederiksborg Museum.
Hvidkilde gods på Sydfyn ejedes af baron Holsten-Lehn.

Julius Døcker, født 1832, hvis farmor var en datter af Albert. Han debuterede som 31-årig som Wilhelm Tell i Rosinis opera af samme navn. Han fik straks succes, både på grund af sin fyldige baryton og sin gode teaterfremtoning. Han var ved teatret i 17 år, men forlod det, da stemmen mistede sin kraft.

Den anden, Emily Jessen, er en efterkommer af Joseph, hvis søn Carl var hendes morfar. Hun blev antaget som operaelev i 1876, blev uddannet som operasangerinde, og nåede inden afskeden i 1888 på grund af giftermål at have sunget bl. a. i "Tryllefløjten" og "Figaros bryllup".

Julius

Ferdinand

PRIVATLIV.

Der har været mange kilder til Josephs musikerliv, når det derimod drejer sig om hans privatliv, bliver de bedste muligheder de gængse arkivalier: kirkebøger og folketællinger.

Første gang, vi møder ham, er i kirkebogen for den katolske menighed, da han den 5. maj 1775 bliver viet til officersenken Clara Maria Bergen, født Hauswalt, med Albert som forlover. Inden vielsen måtte Joseph dog som hautboist ved livgarden søge om tilladelse til ægteskab, og da den var givet, aflægge eden.

Dette ægteskab resulterer ikke i børn, og i september 1778 begærer Joseph skilsmisse, på grund af hvad han betegner som hendes uanstændige og løstagtige levned. Skilsmissen må være bevilliget, for ved folketællingen i 1787 er Joseph skilt fra konen og bor som logerende i Ved Stranden 3. Hvornår Clara dør, ved vi ikke, men Joseph figurerer som enkemand, da han i 1789 indgår et nyt ægteskab. Hvordan forbindelsen mellem den 42-årige Joseph og den 19-årige Anne, eneste barn af værtshusholder Andreas Horne på Christianshavn, er kommet i stand, kan vi ikke engang gætte på. Men den 3. december 1789 er deres vielse noteret i Vor Frelsers Kirke, mens det kgl. vielsesbrev var af 7. oktober. Forloverne var for bruden hendes far, kældermann Andreas Horne på Wilders Plads, hvis skriftlige kaution var af 1. december, og for Joseph divisionskirurg Falchendahl. Mærkeligt nok optræder Albert hverken som forlover ved denne vielse ej heller som fadder ved de 4 børns dåb, hvorimod Joseph 3 gange er fadder for Alberts børn, sidste gang 1791 for datteren Maria Theresia. Selve vielsen er foretaget i hjemmet, og Joseph har som katolik forinden måttet skrive under på, at han ville lade eventuelle børn i dette ægteskab døbe og opdrage i den evangelisk-lutherske religion.

Den 23. juni 1790 fødes deres første barn Johanne Josepha i huset på hjørnet af Gothersgaden og Møntergade, Gothersgade 183, nedrevet i 1907, som Joseph var ejer af, måske ved hjælp af Annes medgift.

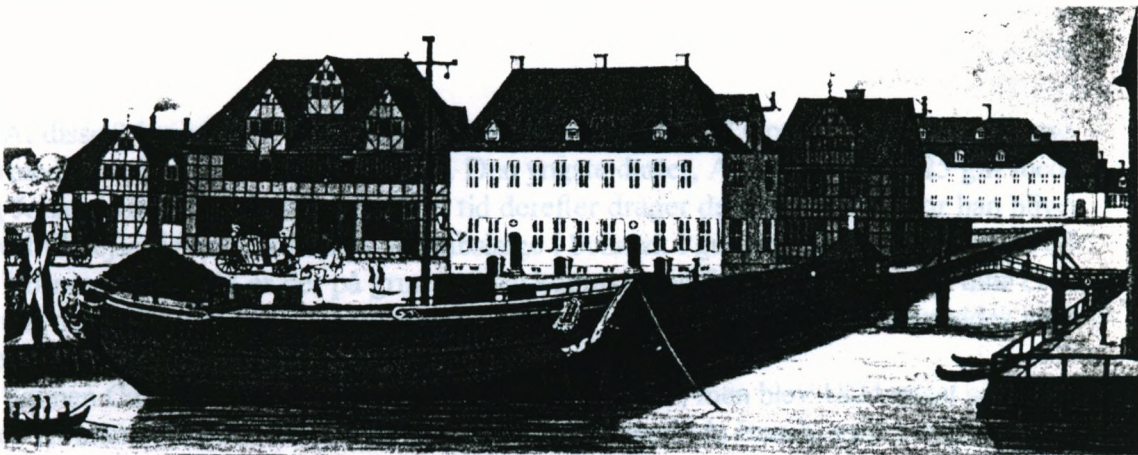
Gothersgade 183. (fot.1906)

Møntergade set mod Kongens Have. Rauchs hus det sidste. (fot. 1907).

En brændevinsmand, klædt i nathue, gammeldags knæbukser, uldtrøje og tøfler. (ca. 1800).

Gouache af Wilders Plads, malet 1776. Horne havde sit værtshus i det store hvide hus.

Den lille pige med de Oberpfalziske slægtsnavne er nok blevet fejret tilbørligt efter dåben i Trinitatis Kirke. De fleste af fadderne: Lars Wilder, Jørgen Hansen Kock og jomfru Lund er fra Strandgade 52, Wilders Plads, hvor Andreas Horne havde sit sidste værtshus, og hvor Anne måske har hjulpet til. Huset ligger der endnu 1999, flot restaureret.

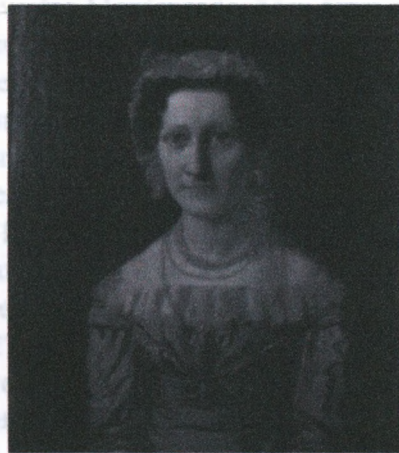
Den lille Johanne Josepha dør 3 år gammel, men der fødes endnu 3 børn i ægteskabet: Carl Joseph i 1791, Josepha Rosalia i 1798 og Aline Petrine i 1800. Ved deres dåb er fadderne fortrinsvis musici med kammerherre Gjedde og professor Lem som de fornemste.

Joseph

Carl

Aline

Af disse 3 børn bliver den ældste datter, Rosalia, gift med Gottfried Preysz i Odense og dermed min oldemor på mødrene side. Den yngste datter, Aline, bliver i 1825 gift med kirurg Johan Heinrich Scheurlen, og kort tid derefter drager de til Rusland, hvor han bliver udnævnt til kejserlig russisk hofråd og stabslæge i Schatzk i guvernementet Tambow. Ved Anne Hornes død i 1844 er der på grund af arv kontakt med familien i Rusland. Aline er da død, men der er 5 børn, hvoraf den ældste, datteren Aline, allerede er gift. Siden vides intet om dem.

Sønnen Carl ernærede sig først som klaverinformator, men blev 1824 ansat som organist ved Holmens Kirke til sin død 1858. Han blev gift med Ida Busch, med hvem han fik 5 børn. De 2 yngste sønner emigrerede til Chile. og deres efterslægt kendes nu ikke. Datteren Egertha blev gift med sognepræst Hans Medor Jessen, og deres efterslægt er stor.

Den tæller blandt andre Godske de Lichtenberg, som i 1931 var chef på luftmarinestation Aunø, som var opført på min morfar Axel Prejsz' jorder, og hvor jeg blev født 16. februar 1931. Præstefamilien Jessen flyttede i 1851 til Vignæs på Lolland, og hos dem gemtes en af datidens store hemmeligheder: grevinde Danners søn med Carl Berling. Det var bydende nødvendigt for trekløveret, kongen Fr. d. 7., hans gemalinde til venstre hånd grevinde Danner og deres fælles ven kabinetssekretær Carl Berling, at Frederik Carl Christian Louis' eksistens ikke blev offentligt kendt. Han opholdt sig en tid i præstegården i Vignæs, hvor han blev konfirmeret i april 1859. Præstefamilien holdt tand for tunge, og Jessen undlod som ved en forglemmelse at oplyse om forældrene i kirkebogen.

BOLIGER.

I 1793 dør Andreas Horne, og han må have haft overskud af sit værtshus på Christianshavn, for der finder økonomiske transaktioner sted i den Rauchske familie i den kommende tid. Ifølge indkvarteringsmandtallene 1794-1801 ejede Joseph foruden Gothersgade 183 huset Vognmagergade nr. 137.

Efter Københavns brand i 1795 skænkede kongen magistraten de yderste 89 alen af Kongens Have for ved salg af grundene at skaffe penge til byens brandlidte. Derved opstod der i årene 1802-12 en af byens smukkeste gader, Kronprinsessegade, som fik sin udmunding i Gothersgade lige overfor Møntergade. Men først den 21. august 1800 blev der på Postgården i Købmagergade afholdt auktion over grundene. En stor del liebhavere indfandt sig til auktionen, som foregik således, at man indledte med arealet nærmest Gothersgade. De interesserede bød først en pris pr. kvadratalen. Når den højstbydende fik tilslag, forlangte han den ønskede bredde, idet dybden på 69 alen var givet på forhånd overalt. Ved Gothersgade opnåedes den højeste kvadratalenpris, og her betalte skibsbygmester Lars Larsen 4 rd 70 sk. for de første 24 alen. Måske har Joseph solgt huset i Vognmagergade ved denne tid og ønsket at geninvestere pengene. I hvert fald har han været til stede ved auktionen, for han købte en grund syd for Dronningens Tværgade, som blev betalt med en gennemsnitspris på 2 rd.27 sk. så han er kommet ret billigt til sin grund.

Hvorfor Joseph ikke bebygger grunden, vides ikke. Måske er det blevet en for kostelig affære, måske var problemet opfyldning og nivellering, som var de byggendes eget, måske var købet kun en investering. I hvert fald sælger han i maj 1803 den store grund nr. 8 til firmaet "Bloms enke og sønner".

Dette firma opførte i sin 10-årige levetid 9 ejendomme i København, hvoraf de 6 er fredede i klasse B. Det er således et dygtigt og solidt byggefirma, der i årene 1802-06 bygger Dronningens Tværgades nuværende nr. 57-61 og hjørnehuset Kronprinsessegade nr. 38. Det næstsidste hus før hjørnehuset nr. 332, nuværende nr.61 blev opført 1804-05.

Og det er dette, der har vor interesse, da Joseph den 11. juni 1805 køber Dr. Tværgade 332 matr. 6-7 litra C for 7400 rd. af "Bloms enke og sønner," efter at have solgt Gothersgade 183 for 8000 rd. Til hjælp til købet optager han 2 lån i Det kgl. Vajsenhus på henholdsvis 1200 rd. den 27. juni og 2800 rd. den 7. august 1805. Som pant udstedes en 1. prioritet i huset. Denne hushandel fandt sted efter hans fald på teatret og den påfølgende sygdom og pensionering. Måske har han derved prøvet bedre at sikre sin kone og børn, hvis han døde. Året efter i juni 1806 fik han kongelig bevilling på, at hans kone kunne sidde i uskiftet bo efter hans død.

Dr. Tværgade 332, nu 61. 3. sidste hus mod Kongens Have.

I dette hus levede døtrene Rosalia og Aline deres barndom og ungdom, og her døde Joseph i 1819. Der findes en beskrivelse af huset, som lyder: "Et femfags hus på 5 etager. De 2 underste etager, der er adskilt fra de øvrige ved en muret kordongesims, er kvaderfugtet, resten af huset er pudset. I øvrigt er facaden kun prydet med sålbænke under vinduerne. Af de oprindelige tre "halvrunde tagvinduer" er nu kun 2 bevaret. Trappeløbene er forsynet med runde drejede balustre. Der er i hver etage en lejlighed på 3 værelser og køkken."

NATIONALE ULYKKER.

Josephs levetid i Danmark startede i den florissante periode, hvor handelen blomstrede, hvilket måske dryppede på svigerfaderens værtshus. I 1784 tog kronprinsen ved et kup magten, og da han straks efter magtovertagelsen knyttede en række begavede og reformvenlige mænd, så som A. P. Bernstorff, til sig, var det starten på en for Danmark lykkelig tid med de store landboreformer som den mest skelsættende begivenhed.

Men ulykkerne lurede. København blev hærget af brande. I 1794 brændte det kæmpestore prægtige Christiansborg, og i 1795 var det selve byen, der blev luernes bytte. Fredag den 5. juni brød ilden ud på Gammelholm med orlogsværftets vidtstrakte arealer fyldt med tømmer og brændbart materiale. Blæsten var stærk fra sydøst, så ilden bredte sig til Nikolajkvarteret, og Københavns ældste kirke Skt. Nikolaj brændte. Heldigvis blev ilden standset ved Østergade og Vingårdsstræde, og derved forhindret i at brede sig til Kongens Nytorv og Josephs arbejdsplads, teatret. Men nu blev Strandgadekvarteret truet, og ilden for hærgende videre. Om lørdagen sprang den over Strøget, rasede videre op mod volden, og lod sig først standse der. Om lørdagen bredte panikken sig blandt befolkningen, der måtte reddes, hvad reddes kunne, og derved blev slukningsarbejdet vanskeliggjort. Folk

flygtede med pik og pak, og måske har familien i Gothersgade, der ikke var truet, taget imod venner eller slægtninge på flugt. Først hen på søndag eftermiddag var man herre over ilden, men da var ødelæggelserne også kolossale, over 900 ejendomme nedbrændte. Men landets økonomi var i orden, så i løbet af nogle år genopstod København som en fugl Fønix med de hvide og grå klassicistiske huse og de brudte hjørner på husene i hvert gadekryds.

Årene op mod århundredskiftet var urolige i Europa. England og Frankrig var i krig, og Danmark måtte som neutralt land, men med sin store handelsflåde både "fiske i smult vande" og "balancere på en knivsæg". Dette gjorde, at man lod handelsskibe konvojere af krigsskibe med risiko for derved at komme i kamp med fremmede krigsskibe. Dette skete, og resultatet af de internationale konflikter blev englændernes angreb på København, "slaget på Rheden", skærtorsdag den 2. april 1801. Det blev en kamp, hvori befolkningen beejstret deltog eller så til.

Dette slag var kun en episode i de urolige år, men i 1807 tilspidsede situationen sig for det neutrale men handelsivrige Danmark med den store flåde. Englænderne angreb, og i august 1807 var København omringet fra Svanemøllebugten til Kalveboderne. I byen var stemningen igen den bedst mulige, og man var fortrøstningsfuld over for de kommende begivenheder. Så sent som søndag den 23. august spadserede borgerne på volden blandt soldater af alle slags i de mest forskelligartede munderinger. Den 25. var englænderne fremme ved søerne, men stadig var humøret højt, og alle stænder færdedes mellem hverandre, når dagens gerning var gjort. Særlig Kongens Nytorv var et yndet samlingssted, og om aftenen den 2. september blæste livgardens oboister den dejligste harmonimusik foran general Peymanns hovedkvarter, Raus hotel (hvor nu hotel d'Angleterre ligger), da englænderne kl. halv otte begyndte bombardementet. Den behandling, der nu overgik København, var uhørt i samtiden, og der rejste sig et ramaskrig over det ganske Europa. I 3 nætter blev byen bombarderet, dels med de Congreveske brandraketter, der havde modhager, så de kunne sætte sig fast i træværk og antænde det, dels med sprængbomber. Det gik værst ud over voldkvartererne, men englænderne rettede tillige deres skyts mod byens tårne. Petri Kirke blev svært beskadiget, men reddede sit tårn. Værre gik det med byens stolthed, Frue Kirke, med det knejsende spir. I rædselsnatten mellem 4. og 5. september blev spiret ramt og kom i brand, sangværkets klokker begyndte at tone, og henad morgenstunden styrtede spiret ned over kirken og spredte ild og fordærv viden om i kvarteret. Denne sidste nat tog hårdt på den ulykkelige befolkning, og Danmark anmodede om våbenstilstand. Den 7. september underskrev Peymann kapitulationen, og vor stolte flåde gik tabt til englænderne.

Hvordan familien Rauch i Dr. Tværgade oplevede det forfærdelige bombardement, ved vi ikke meget om, men da deres kvarter ikke var så udsat, er de nok blevet i deres hus i modsætning til tusinde andre, der med børn og bylter flygtede mod Christianshavn eller søgte tilflugt i Rundetårn eller Christiansborgs buegange og stalde.

Under Napoleonskrigene led befolkningen i Danmark ikke nød på grund af mangel på mad. Men når folk har fået at bide, skal de også have at brænde. Og her viste problemerne sig især for befolkningen i København, som på grund af krigsforholdene ikke kunne få leveret nok brænde og tørv. Denne mangelsituation var årsagen til stigende priser, og i september 1812 ansøgte Joseph som trængende pensionist om at måtte blive tilstået brænde til en lavere pris.

Dyrtiden, der fulgte i krigens spor, var ikke altid et produkt af varemangel, men af pengenes faldende værdi, og den ramte lønmodtagerne, og selvfølgelig pensionisterne hårdt. Man har fra 1810 en opgørelse, der viser en jævn men ikke fattig ugift mands leveomkostninger. De udgør en sum, der er en halv gang større end den mindste gage, som

udbetaltes til ministeriernes funktionærer, der sædvanligvis var familiefædre. Dette underbygger til fulde Josephs mange ansøgninger om forøgelse af pensionen. Især i bønsskrivelsen fra august 1812 skildrer han familiens svære pekuniære situation: ved udregning er hans pension kun 5 sk. daglig, og til familiens ophold (kone og 3 børn) bruger han til brød alene 8 sk. daglig.

Frue tårns brand. Stik af Lahde efter Eckersbergs maleri.

I tiden fra 1800-1807 steg seddelomløbet med henvend $\frac{1}{3}$, men alligevel holdt kursen sig. Men straks efter katastrofen i 1807 begyndte det at gå galt. I 1809 var sedlerne faldet til $\frac{1}{3}$ af deres sølvværdi, året efter nåede man ned på $\frac{1}{5}$, og i 1811 $\frac{1}{7}$. Så standsedes faldet i en kort periode, men mod slutningen af 1812 var kursen gået helt ned i $\frac{1}{14}$. Nu måtte noget gøres! Forberedelserne skete i største hemmelighed, og den 5. januar 1813 sprang bomben: Forordningen om statsbankerotten udkom. Hvad der skete ved denne forordning var følgende: Kurantbanken, som var udsteder af kurantsedlerne, blev ophævet, og i stedet

trådte en ny statsbank, Rigsbanken. Her skulle kurantsedlerne ombyttes med rigsbank-sedler, således at man for 6 af de gamle sedler fik 1 ny. Men da man yderligere nedsatte sølvværdien af de nye dalere til 5/8 af den gamle kurantdalers værdi, blev reduktionsforholdet ca. 1/10.

Men selv denne betydelige reduktion ville ikke hjælpe nok. Derfor påbød man en engangsskat, "bankhæftelsen" kaldet: man pålagde enhver ejendomsbesidder at indbetale 6% af sin ejendoms værdi i sølv til banken. Der var ingen, der kunne præstere en sådan udbetaling, og de blev derfor pålagt en prioritet for beløbet i ejendommen, og denne prioritet skulle tinglæses forud for alle andre hæftelser. Til gengæld var den uopsigelig fra statens side. Obligationen skulle naturligvis forrentes med en rentesats på 6 1/2%, hvilket efter datidens forhold var højt.

Jeg har ikke kunnet finde henvisninger til denne nye store udgift for Joseph, men hans sidste leveår må have været svære, præget af hans sygdom og bekymring for familiens velfærd.

MALERIER.

Vi har ikke mange udsagn om, hvordan Joseph var som menneske, mand eller familiefar, men vi er så heldige, at vi ved, hvordan han så ud. Han levede før fotografiets tidsalder, men af en eller anden grund har han ladet sig male. Det var en usædvanlig og betydelig affære for en almindelig borger, f.eks. tog Hans Hansen, som malede sønnen Carl, 10-20 rigsdaler for et maleri. Joseph blev malet af U. F. Beenfeldt, som døde i 1782, så det er en yngre Joseph, vi ser for os, klædt i sort kjole med kantning af sølvbånd og sølvknapper og med håret pudret og opsat i bukler. Nu hænger maleriet hos dr. Ole Suhr-Jessen i Virum tilligemed maleriet af Carl, iført blå kjole og hvidt halstørklæde og køn som den unge Oehlenschläger. Begge disse malerier skal gå i arv i Suhr-Jessens mandslinie. Også datteren Aline blev malet, og det endda af et af guldalderens gode navne, Wilhelm Bendz, hvorfor maleriet nu hænger på Sorø Kunstmuseum. Dateringen bag på billedet er tydet som 1833, men det skal rettere være 1823. Det må have været en trøst og glæde for hendes mor at have billedet hængende, for omkring 1825 rejste Aline og hendes mand til Rusland, og hun genså dem aldrig igen. Aline er klædt i en fin blå silkekjole i empiresnit og har både perlekrans og guldkors om halsen og en kniplingskappe på det mørke hår - og den lange Rauch næse! Om hendes mand blev malet ved samme lejlighed, ved vi ikke, men der findes et fotografi af et maleri, som skulle forestille Johan Heinrich Scheurlen. Det har dog trods mange forsøg ikke været muligt at finde frem til det.

FRA GOTTFRIED PREYSZ ' PAPIRER.

Gottfried Preysz har skrevet en slægtsbeskrivelse af Rauch'erne, og heri skriver han om Joseph: "Han beskadigede sit hofteben ved et fald på teatret 1804, således at han hverken kunne stå eller gå. Blev så afskediget med pension, men da han havde penge på rente og en ikke ubetydelig indtægt af sine lejere, så han sig betrygget for mangel og kunne give sine børn en anstændig opdragelse.

Nogle år efter uheldet fik han gigt og periodisk krampe i sine fødder, der forårsagede udsigelige smerter, men da han havde en overordentlig stærk konstitution og ikke var plaget af andre sygdomme, kunne han dog bestandig være oppe.

Så længe han ejede gården på hjørnet af Gothersgade og Møntergade, sad han om dagen sædvanligvis i en lænestol ved hjørnevinduet, hvorfra han bekvemt kunne se ned på gården. Han holdt meget af denne gård, og lod den efterhånden sætte i en så god stand, at ingen tvivlede på, at han altid ville beholde den. Men alligevel solgte han den i 1805 og købte huset Dr. Tværgade 332 uden nogen egentlig grund. Imidlertid viste det sig sidenhen, at det guddommelige forsyn havde ledet ham til denne beslutning, for at han ikke skulle blive bortrevet ved en brat død. Thi da englænderne i 1807 bombarderede København, faldt der en bombe i hans gamle gård. Den gik gennem alle etager og netop på det sted, hvor han tidligere altid sad i sin lænestol. Huset i Dr. Tværgade blev derimod forskånet for bomber, skønt et par af disse faldt ned i genboernes gårde og nogle i en dengang ubebygget plads bag huset.”

Gottfried refererer i en anden af sine levnedsskildringer en spøgefuld samtale med sin svigermor Anne Horne. Her siger Anne om sin datter, at hun som ung var en vildbasse, og at hun nok også selv var det, og så fortsætter hun med den hårde dom: ”Jeg har været munter, men da jeg blev gift, så var det forbi, thi min mand var omtrent 43 år, men jeg kun 18 år gammel, og det var dumt af mig, at jeg tog den gamle nar, men jeg var en ung uerfaren tøs og har derfor også tit fortrudt, at jeg tog ham.”

JOSEPHS DØD.

Det var mange år, Joseph skulle leve lænket til seng eller stol, men mandag den 25. oktober 1819 bekendtgør Anne i Københavns Adresseavis, at hendes mand er død den 23. kl. 11 om aftenen efter 3 ugers sengeliggende. Han blev begravet på Assistens Kirkegård den 28., og samme dag takker hun i avisen de herrer budne som uindbudne, der havde ledsaget ham til hans sidste hvilested. På den tid var det således, at begravelsesritualet kun var for mænd. Efter den tids skik kunne man et par dage efter hans død læse et sørgedigt om ham i avisen, sikkert indsat af hans musikervenner.

Auf den Tod des vormaligen Capelmusicus Kauch.

Der Tod, der für uns Alle einst wird kommen,
Und Allen eine Wunde schlägt,
Hat einen braven Mann uns jetzt genommen,
Der stets für's Gute sich gerent.
Standhaft durchwandert hat Er hier den Weg der Leiden,
Standhaft ging Er auch hin ins Reich der schön'en
Freuden.
Vollbracht hat Er nach kummervollen Jahren,
Wo schwere Krankheit Ihn gebeugt;
Und viel der Schmerzen hat Er hier erfahren,
Doch standhaft sich als Christ gezeigt.
Ihr aber, die Ihr jetzt am Grab' des Ehlen weinet,
Süß! Ihten Schmerz! Ihr werdet einst mit Ihm
vereinet!

Anne blev efter sin mands død boende i Dr. Tværgade og levede af sin pension fra kapelenkekassen og huslejen fra sine lejere. I 1840 boede børnebørnene Aline og Gilbert Preysz hos hende, Gilbert som teologistuderende. I vinteren 1843-44 blev hun efter utallige lægebesøg indlagt på Skt. Hans Hospital på Bistrupgård til kur for sindssvaghed, og her døde hun den 18. december 1844.

Rauch efterfølgende

Peter Rauch 100
 musiker, Vohausstrub
 n Anna Barbara 101
 brt 1705-26 Friedriehstr 14

Johann Michael Rauch 200
 musiker Kustadt a. d. Waldnaab
 n Kustadt 1/2-1706
 brt Kreis nr 48
 † 1/6-1726 * 1683

Wilhelm Franz
 stadsm. Cham
 n Anna Kath.
 n Prom. Zisler
 Stadterm. Wien
 Kysbm. Kust

Joh. Georg
 stadtgerm.
 Kustadt
 n Anna Maria
 Kustadt
 † 27/5-1755

Wilhelm Franz
 stadsm. Cham
 n Anna Kath.
 n Prom. Zisler
 Stadterm. Wien
 Kysbm. Kust

4. Johann Georg Michael Rauch
 stadsmusikant Kustadt
 n 9/11-1794 Anna Margareta Wolfrumb
 * 14/9-1712 Kustadt
 † 17/1-1769

1. Joh. Baptist
 stadsmus.
 Kustadt
 n Maria Joh.
 Barb. Urdler
 * 20/11-1795

2. Joh. Michael
 feltereder
 * 2/8-1798

3. Joh. Franz
 stadsm.
 n Anna Kath.
 Beer 17/1-1770
 * 7/5-1743 bygt. 19/8-1789

2. Joh. Michael
 feltereder
 * 2/8-1798

1. Joh. Franz
 stadsm.
 n Anna Kath.
 Beer 17/1-1770
 * 7/5-1743 bygt. 19/8-1789

4. Joh. Michael
 feltereder
 * 2/8-1798

1. Joh. Franz
 stadsm.
 n Anna Kath.
 Beer 17/1-1770
 * 7/5-1743 bygt. 19/8-1789

2. Joh. Michael
 feltereder
 * 2/8-1798

3. Joh. Franz
 stadsm.
 n Anna Kath.
 Beer 17/1-1770
 * 7/5-1743 bygt. 19/8-1789

1. Joh. Franz
 stadsm.
 n Anna Kath.
 Beer 17/1-1770
 * 7/5-1743 bygt. 19/8-1789

2. Joh. Michael
 feltereder
 * 2/8-1798

4. Joh. Michael
 feltereder
 * 2/8-1798

1. Joh. Franz
 stadsm.
 n Anna Kath.
 Beer 17/1-1770
 * 7/5-1743 bygt. 19/8-1789

2. Joh. Michael
 feltereder
 * 2/8-1798

CARL JOSEPH RAUCH.

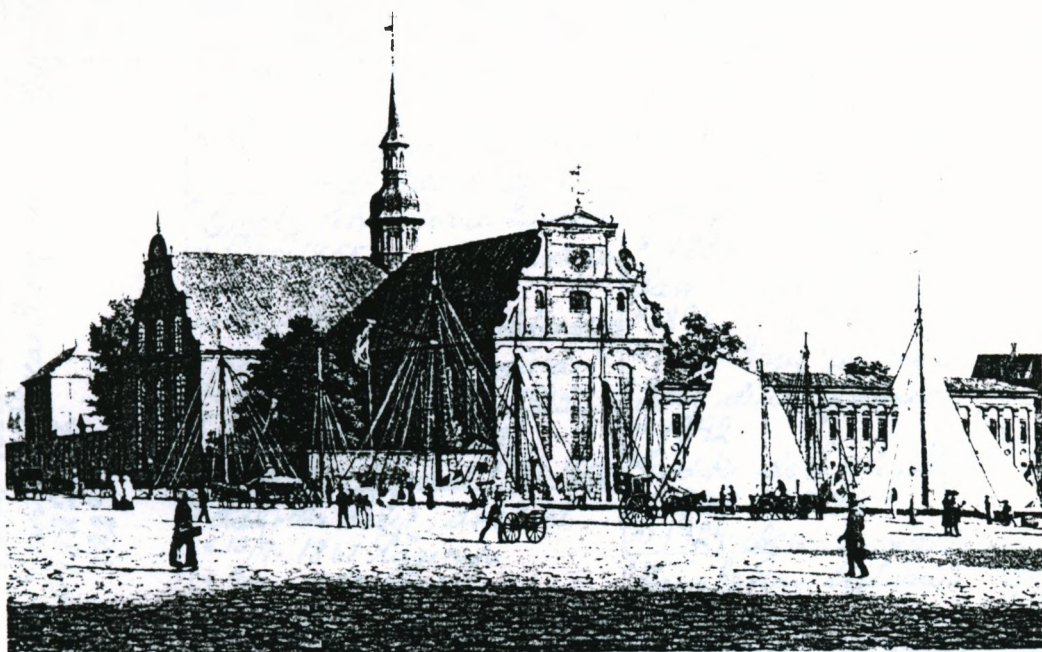
Carl blev født 1. november 1791 i huset på hjørnet af Gothersgade og Møntergade. Om hans barndom og skoletid vides intet, men han var musikalsk begavet, så i 1817 er han klaverinformator (musiklærer), boende hos moderen i Dr. Tværgade.

I Eline Boisens erindringer "men størst er kærligheden" nævnes Carl som sanglærer i provstinde Smidts institut i gården på hjørnet af Købmagergade og Kronprinsensgade omkring 1823. Hun skriver: "Så havde vi også en sanglærer Rauch, han var temmelig ligegyldig hele året rundt, men hen imod eksamen gik det på kraft, og vi stillede ikke sjældent en brillant sang på benene." Senere i bogen får man et øjebliksbillede af et fashionabelt bryllup i København anno 1828. Carls svoger Ludvig Busch vieses i Frederiksberg kirke til Marie Hallberg. Carl havde arrangeret musikken, og han og hans kone var bestemt også gæster ved den efterfølgende middag på Skydebanen.

Den 30. november 1821 giftede han sig med Ida Charlotte Busch, datter af afdøde lotterikollektør Peter Georg Busch og Sophie Endorph. Vielsen blev foretaget i hjemmet, men er noteret i Frue Kirke. På det tidspunkt er hans far død, så det er den ældste i Rauch slægten, Alberts søn capelmusicus Johan Frederik Rauch, der er Carls forlover.

Carl fortsatte som klaverinformator, indtil han den 11. maj 1824 blev antaget som organist ved Holmens Kirke. Dette embede var så dårligt betalt, at han stadig efter 24 års tjeneste kun havde en gage på 300 rd. foruden 30 rd. huslejhjælp og 70 rd. for at spille ved fredagstjenesten og fasteprediken. Han søgte da i 1848 om det økonomisk mere fordelagtige ledige klokkerembede, men fik afslag.

Efter vielsen blev Carl og Ida boende i Dr. Tværgade, hvor også de 5 børn er født. Men de følgende år flyttede familien meget rundt, hvilket tyder på en noget anstrengt økonomi. Carl døde i sit organistembede 31. juli 1858, mens Ida overlevede ham i næsten 20 år og først døde 8. september 1877.

Holmens Kirke, efter maleri af Heinrich Hansen ca. 1855.

Ida Charlotte Ruesch
 Carl Heinrich Olinius
 * 15/12 - 1804
 + 11/12 - 1842

v 90-11-1821
 Egertha Alarie
 * 20/10 - 1829 Gbh
 + 14/12 - 1893
 v 26/7 - 1844
 Klaus Jessen, bogueskriver
 * 21/9/1819 + 16/1 - 1876

Carl Joseph Rauch
 Egertha Josefine, Petra Hempen
 * 28/10 - 1822 Gbh
 + 16/6 - 1829

1. Ida Sophie Jessine
 * 2/6 - 1845 Maribo
 + 16/2 - 1914 Falby
 v 6/6 - 1877 skuespil Engquist
 * 2/2 - 1840 + 2/7 - 1913
 gross Gbh, hem: stregning 1876

2. Andreas Carl Pilegaard
 oberstløjtn. R. 1890
 * 14/11 - 1847 Maribo
 + 17/7 - 1933
 v 5/8 - 1884 skuespil
 Alouise - Ribesen
 * 20/4 - 1862 + 26/12 - 1919

3. Emilie Hænsea Louise
 * 2/11 - 1848 + 6/12 - 1848

4. Julius Carl Vilhelm
 gravat. løjtn. i Gbh.
 * 10/9 - 1856 Maribo
 +
 v 22/12 - 1885 Reginot Altdike
 * 3/2 - 1869 + 4/10 - 1917

5. Klaus Rudolph Georg
 forpagter Skårupgård
 Løjtn. Vedsterris
 * 26/2 - 1852
 +
 v 19/9 - 1883 Erna Marie Lars
 * 15/2 - 1856

6. Klaus Eggert Emil
 sving. løjtn. Skårupgård
 * 10/12 - 1853 Virgomas
 +
 v 2/7 - 1889 Gerda Jensen
 * 8/2 - 1860 + 17/2 - 1927

7. Emily Christiane Aidota
 * 15/7 - 1855 spetsanger
 + 28/9 - 1927
 v 25/11 - 1888 fr. de Lichtenberg
 prof. Sundstovgård
 * 28/1 - 1850 + 29/2 - 1915

8. Otto Lektor Laurids
 * 14/7 - 1857 Virgomas + 16/5 - 1858

9. Laurids Peter arkitekt
 * 18/7 - 1861 Skårup
 + 9/10 - 1928 Gbh
 1. v 29/5 - 1896 Anna Eedorf
 * 26/2 - 1867 + 28/10 - 1899
 2. v 18/12 - 1900 Anne Eedorf
 Annes søster
 * 24/9 - 1870 + 1962

Klaus Engquist, ing.
 * 1877 + 1921
 v 1902 Frederikke Holm

Mary Pilegaard Jessen
 * 1885
 v 1919 J. Helweg cand. mag.
 2. J. Pilegaard J. ing.
 * 1886
 v 1912 Johann Altonad
 3. Poul Pilegaard J. + 1891
 4. Jonna Pilegaard J.
 * 1891
 v J. Haagen Jessen
 1. J. Haagen Jessen, dt. med.
 * 1887 + 1954
 v Jonna Pilegaard J.
 2. Birge Jessen + 1906
 3. Einar Jessen + 1913
 4. Auguste Jessen
 * 1884
 v 1908 Carl Glyth
 2. Klaus Eggert Jessen
 * 1887
 v Hsten Bogood
 3. Caroline Jessen
 * 1892
 4. Ida Cath Jessen
 * 1894
 v sk. Helvig Allet

1. Regitze Jessen
 * 1890
 v 1914 Alunk Plum, løjtn.
 2. Benedicte Jessen
 * 1892
 v Hallesley

Carl Gerhard de L. prop.
 * 1889 + 1956
 Klaus de L. Kapsøen
 * 1890 + 1965
 v 1919 Inger Jacobsen
 3. Jøsef de L. Jørdnet
 * 1892
 4. Godske de L. ortograp.
 * 1894 + 1986
 v 1924 Agnes Simonsen

Klaus Jøsen Løjtnant
 * 1847 + 1926
 v 1923 Ellen von Bülow
 2. Peer Jensen sving. oberst
 * 1849 + 1948
 v 1924 Ragnhild Leht

1. Jøsef Johann * 190
 2. Torild * 1906
 3. Aless * 1909

1. Monne * 1914
 2. Klaus * 1914

Eyem * 1914

1. Carl Aug. * 1911
 2. Ella * 1913

1. Ste
 2. Bette

de de L.

Rørbe * 1924
 1. Klaus * 1925
 2. Ste * 1927 løjtn.
 3. Annelise Beth * 1

August Sophus Georg, Ribensund
* 1/1-1827 Hbh
†
n 21/7-1855
Isidora de Vega
* 4/4-1899

Marius Andreas Laurids Emil, Rasmussen
* 2/12-1827 Hbh. da. Bockensul, Sebu
† 29/10-1880 Rebu, Chile
1. v 19/6-1855 Hbh Emilie Marie Fr. Steffens
* 5/3-1830 † 15/1-1857 Valparaiso
2. v 16/5-1860 Maria Corinna Bartholin
* 14/4-1839 † 4/11-1911

Maria Emanuela
* 2/5-1857 Concepcion
Chile

Louis Fernando
* 9/4-1858 Concepcion

Carl Albert Heintich (Carlido)
* 14/6-1856 Valparaiso
Rouff 1871 Frue, Hbh
† for 1921

Emilie Maria del Carmen
* 14/5-1861 Coronel, Chile
†
n de Hillinger

JOSEPHA ROSALIA RAUCH, JANES ANE NR. 25.

Rosalia blev født den 13. marts 1798 som 3. barn i Rauch familien i hjørnehuset, Gothersgade 183. Der vides intet om hendes barndom og ungdom, men i skole har hun gået. I et lille skrift, som hendes kommende ægtemand Gottfried Preysz har forfattet, fortæller han, at han i september 1814 kom i kondition hos brødrene Döcker i Odense med et salær på 600 rd. og dernæst forlovede sig den 28. maj 1816 med jomfru Rauch fra København. Hvordan og hvorledes Rosalie (Gottfrieds stavemåde) er endt i Odense og kommet til at kende Gottfried, kan vi kun gætte på, men en mulig sammenhæng kunne være denne: Albert Rauch (Rosalies fars fætter) var stadsmusikant i Odense, og hans 2 ældste døtre gift med de 2 brødre Döcker, hos hvem Gottfried blev ansat.

De giftede sig den 16. juni 1819 i Skt. Knuds Kirke, og den 26. februar 1820 blev det første af deres 15 børn født. Gottfried fortsatte som bogholder hos brødrene Döcker indtil 1832, hvor han etablerede sig som købmand i Randers. Om tiden i Odense vides en del, men som altid mest om manden og hans virksomhed. Familien har sikkert deltaget i den tids borgerliv med ham som medstifter af Odense broderlige fiskerselskab i 1818, og som musikdirektør for borgermusikken.

Etableringen af købmandshandelen i Randers startede fint, men blev snart forfulgt af uheld og brudte løfter fra de mænd, der var Gottfrieds garanter. Allerede i 1833 må han erklære sig konkurs, og må de følgende år ernære familien ved forskelligt skrivearbejde. På trods af utallige ansøgninger lykkes det ham ikke at overtale Fr. VI til at give ham et toldembede. Børnene bliver dog sat pænt i vej, den ældste søn studerer teologi og bliver præst i Sydslesvig, og de 3 andre sønner bliver købmænd. På trods af de økonomisk vanskelige forhold er der et godt sammenhold og kærlighed i familien.

I 1860 er alle børnene fløjet fra reden, og de 2 gamle bor alene i en lejlighed i Brødregade. Her dør Rosalie den 14. maj 1860 efter nogle dages sygdom. Hvor længe Gottfried forbliver i Randers vides ikke, men i foråret 1862 bor han hos sønnen Gilbert i Lille Jørl, Slesvig. Det må have været svært for denne retsindige og loyale mand med den sydtyske afstamning at leve midt i det splittede Sydslesvig med den stedvis hadske opposition mod alt dansk. Her i Jørl præstegård oplevede han den tyske hærs indtrængen og det hastige opbrud fra hjemmet, som alle tro danske præstefamilier blev tvunget til. De søgte tilflugt hos Gilberts svigerfar, som var præst i Ødis, og her døde Gottfried den 25. november 1864 og blev begravet på Ødis kirkegård.

Josypha Rosalia Rauch
* 19/10-1798 Sgh.
+ 14/5-1860 Haderslev

~ 16-6-1819

Johannfried Preisz
* 1774-1788 Gredinbach, Rheinberg
+ 25/11-1864 Sgh.

1. Gilbert soguemest * 26/12-1820 Odense + 5/7-1898 Sg. Heddinge ~ 10/11-1861 d. Prorup Fredrikke Borch * 17/8-1835 + 4/4-1927	2. Maria Josepha Ollin * 14/9-1821 Odense + 6/5-1876 Sngl. guvernant	3. Ferdinand * 17/10-1822 Odense + 16/8-1882 Haderslev	4. August * 19/6-1824 Odense + 1/11-1824 "	5. Emma Emilie * 23/7-1825 Odense + 1/10-1919 Sghrup Niels Peter Olsen d. Peter Preisz Ribe * 2/10-1866 Sghrup soguemest * 2/10-1820 + 14/11-1899	7. Johannfried Ribben * 5/5-1828 Odense + 10/11-1895 Sghrup ~ 17/11-1865 Casmilla Egelund * 10/4-1842 + 29/3-1923
1. Gilbert * 26/12-1820 Odense + 5/7-1898 Sg. Heddinge ~ 10/11-1861 d. Prorup Fredrikke Borch * 17/8-1835 + 4/4-1927	2. Maria Josepha Ollin * 14/9-1821 Odense + 6/5-1876 Sngl. guvernant	3. Ferdinand * 17/10-1822 Odense + 16/8-1882 Haderslev	4. August * 19/6-1824 Odense + 1/11-1824 "	5. Emma Emilie * 23/7-1825 Odense + 1/10-1919 Sghrup Niels Peter Olsen d. Peter Preisz Ribe * 2/10-1866 Sghrup soguemest * 2/10-1820 + 14/11-1899	7. Johannfried Ribben * 5/5-1828 Odense + 10/11-1895 Sghrup ~ 17/11-1865 Casmilla Egelund * 10/4-1842 + 29/3-1923
1. Gilbert * 26/12-1820 Odense + 5/7-1898 Sg. Heddinge ~ 10/11-1861 d. Prorup Fredrikke Borch * 17/8-1835 + 4/4-1927	2. Maria Josepha Ollin * 14/9-1821 Odense + 6/5-1876 Sngl. guvernant	3. Ferdinand * 17/10-1822 Odense + 16/8-1882 Haderslev	4. August * 19/6-1824 Odense + 1/11-1824 "	5. Emma Emilie * 23/7-1825 Odense + 1/10-1919 Sghrup Niels Peter Olsen d. Peter Preisz Ribe * 2/10-1866 Sghrup soguemest * 2/10-1820 + 14/11-1899	7. Johannfried Ribben * 5/5-1828 Odense + 10/11-1895 Sghrup ~ 17/11-1865 Casmilla Egelund * 10/4-1842 + 29/3-1923

1. Anise Rosalie
* 9/4-1868 Hørslev
+ 24/12-1895 "
~ ca 1887 Jens Poulsen

2. Camilla
* 7/5-1871 Hørslev
+ 4/3-1944 Sgh.
→
adopted of Anise of
Niels Preisz
~ 1/4-1905 Peter Jensen Birch
* 10/10-1851 + 20/2-1912
fabrikant

3. Johannfried Ribben
* 2/10-1866 Sghrup
+ 29/3-1995 Sghrup
~ 28/10-1905 d. Sghrup
Kouberg * 1/2-1894 + 19/5-1957

4. Emma Emilie
* 29/11-1899 Hørslev
+ 17/9-1898 "

1. Theodor
* 30/10-1861 Lille Jørl
+ 15/8-1899 Hebu, Chile
Caroline

2. Emilie
* 16/7-1863 Lille Jørl
+ 17/2-1890 Ustermatie

3. Axel promietat
* 2/6-1865 Sgh.
+ 2/3-1938 Sgh.
~ 10/5-1896 Rosine
d. Louise
* 12/4-1873 + 2/10-1937

4. Carl
* 27/9-1867 Ubjerg
+ 15/2-1870 "

5. Johannes
* 1/9-1869 Ubjerg
+ 29/10-1935 Sgh.
~ Julie Bruun
* 12/1-1878 + 17/4-1939

6. Ingeborg Aline
* 22/11-1877 Ustermatie
+ 10/2-1927 Høerne
~ 15/5-1902 Blaus Adolf Birch
* 18/2-1871 + 30/3-1943

1. Agnes Caroline Birch
prokurist
* 1904 + 1983

2. Gunhilda Fredrikke
* 1908 + 1990

Peter Aniss Birch
st. phatu.
* 1908 + 1976
~ 1937 Inja Rista

Niels Johannfried Preisz
Konsulent
* 1906 + 1988
~ 1937 Ida Vig Jensen

1. Emil Jordan Preisz
forpagter
* 1897 + 1939
~ 1929 Kristine Carstner

2. Anna Sophie Jane (Pulle)
* 1899 + 1976
~ 1929 Jacob Hansen
karet

1. Carl Heinrich Preisz
advokatsekretær
* 1902 + 1992
~ 1939 Ebba Pedersen

2. Carl Otto
soguemest
* 1905 + 1973
~ 1931 Lilly Hoffmann

3. Johannes Daniel
bibliotekar, Sgh. Bibl.
* 1907 + 1991
~ 1944 Grethe Hennemann

4. Max Betshardt
* 1908 + 1981
~ Anna

5. Axel Theodor Gylster
ingeniør - løjte
* 1913 + 1988
~ 1960 Hibeke
2. ~ 1960 Anna Pedersen

8. Carl *23/11-1829 Demme † 7/12-1829 "	9. Wilhelmine Andriette Julie *5/11-1830 Demme † 20/8-1831 "	10. Caroline Genevieve *19/5-1832 Demme † 10/6-1914 Sikk. husbedrygt- inde	11. Johanne Christob. Thine Laura *22/10-1834 Randers † 18/5-1916 Rørbjerg n 29/9-1866 Lem Anders Larsen, armed * 19/4-1834 † 28/9-1895	12. Christoph Riibmand *20/4-1836 Randers † 19/11-1921 U.S.D. n 20/6-1879 dlatie Ebbelad * Dreyer * 19/4-1896 † 22/6/2-1904	13. August * 17/11-1837 Randers † 9/11-1870 "	14. Emil Riibmand * 26/8-1839 Randers † 24/1-1914 U.S.D. 1. v 2. v	15. Johannes * 5/5-1841 Randers † 6/10-1846 Randers	1. <u>Marius Christoph</u> Preysz, druggiel * 5/6-1874 Big Rapids † 7/9-1949 n 1898 Ingeborg Hendriksen * 8/6-1879 † 16/5-1954	2. <u>Olaf Houmork</u> * 22/8-1876 Big Rapids † 26/6-1913	3. <u>Louis Robert Foss</u> * 27/10-1878 Big Rapids † 1949 1. v Lucile Parlatdeau * 1882 † 1916 2. v 1917 Olava	4. <u>Gottfried Jacob Anders</u> Larsen Landmand * 12/2-1863 † 2/11-1945 Rørbjerg n Knutten Christensen * 7/9-1867 † 21/12-1916	5. <u>Anders Larsen</u> * 1890 † 1969 n Olve	6. <u>Johannes direktør</u> * 1893 † 1976 n 1926 Mary Sittes	7. <u>Christiaan forretningsfornt</u> * 1895 † 1971 n Edna	8. <u>Laura</u> * 1897 † 1967	9. <u>Johanne dlatie</u> * 1907	1. <u>Christoph dlatinus</u> * 1899 † 1900	2. <u>Josephine dlatie</u> * 1900 † 1958 n 1935 Clark Smith	3. <u>Ludvig</u> * 1903 † 1904	4. <u>Magdalena Sigvalda</u> * 1905 † 1986 n 1927 Dale Adair Brown	1. <u>dlatie Lucille</u> * 1910 n	2. <u>Louise Rosalie</u> * 1911	3. <u>Matgetise Ruby</u> * 1915	4. <u>Louis Robert Foss</u> Preysz Jr. * 1918 1. v 1941 Lucille Sittes † 1981 2. v June	5. <u>Roseus Dreyer</u> * 1918 † 1923	6. <u>Lillian</u> * 1919	7. <u>Josephine</u> * 1927 n	1. <u>Anders Larsen</u> * 1890 † 1969 n Olve	2. <u>Johannes direktør</u> * 1893 † 1976 n 1926 Mary Sittes	3. <u>Christiaan forretningsfornt</u> * 1895 † 1971 n Edna	4. <u>Laura</u> * 1897 † 1967	5. <u>Johanne dlatie</u> * 1907
---	--	---	--	--	---	---	---	--	---	--	---	--	--	--	----------------------------------	------------------------------------	---	---	-----------------------------------	--	---	------------------------------------	------------------------------------	---	--	-----------------------------	------------------------------------	--	--	--	----------------------------------	------------------------------------

ALINE PETRINE RAUCH.

Aline blev født den 14. april 1800 som det fjerde og sidste barn i Rauch familien. Intet vides om hendes barndom, men fra en bønsskrivelse hendes far i 1811 sendte til kongen ved vi, at alle tre børn gik i skole. Hun blev konfirmeret 1815 i Trinitatis med karakteren meget god i kundskab og opførsel. Den 20. september 1821 blev en lille niece i Odense opkaldt efter hende, men Aline var ikke selv til stede ved dåben.

Den 18. juli 1825 blev hun i Christiansborg Slotskirke viet til kirurg Johan Heinrich Scheurlen. Om ham vides en del, da han, inden han kunne indstille sig til kirurgisk eksamen i 1823, måtte aflevere et vita, hvorfra følgende oplysninger stammer. Han blev født i Husum i 1794 som søn af krigsråd og læge Siegmund Scheurlen. Han havde håbet på en universitetsuddannelse, men da hans far ikke havde råd til at bekoste den, tog han i 1812 imod tilbudet om at blive kompagnikirurg, og deltog som sådan i felttoget 1813 og 14 med det danske auxiliærkorps. Efter freden i Kiel 1814 fik han sin afsked, og rejste i 1815 til København, hvor han blev kompagnikirurg ved 1. livregiment samtidig med, at han forberedte sig til den kirurgiske eksamen.

Hvorfor parret besluttede sig til at rejse til Rusland vides ikke, men fra 1700-tallets slutning havde der været gode muligheder i Rusland for folk med en akademisk uddannelse, måske især for læger. De forlader i hvert fald Danmark vinteren 1825/26, og når via St. Petersborg til Schatzk i guvernementet Tambow (sydøst for Moskva), hvor Scheurlen bliver kejserlig russisk hofråd og stabslæge.

Her i Schatzk fødes deres 8 børn, det første, datteren Aline, allerede i marts 1826. Det sidste barn, Ekatherine, bliver født den 1. marts, men allerede den 29. april dør Aline kun 38 år gammel.

Den lange afstand har besværliggjort forbindelsen mellem familierne, men der findes i skiftet efter Anne Rauch (behandlingsprot. 1844/45 prot. 2/101 pag. 144 +1 pk. skiftepapirer) en del papirer fra Rusland. I januar 1838 har Scheurlen givet Carl fuldmagt til at handle på hans vegne i alle sager, underskrevet også af Aline (hendes stavemåde). Og i februar 1845 når Carls brev om hans mors død til Schatzk. Scheurlens svarbrev findes i skiftepapirerne. Heri hører vi om hans forhåbning om at have kunnet besøge Danmark med børnene, men planerne strandede, da den 18-årige Aline ønskede at gifte sig med George Schütz, en mand hvem Scheurlen anså for tro og retskaffen og med et godt udkomme. Brylluppet stod den 2. august 1844, og Aline fik sit hjem på et af de godser, hvor hendes mand var godsforvalter, og som lå i behagelig afstand af hendes barndomshjem. Brevet giver også et godt indtryk af, hvor vanskeligt det i Rusland var at få undervist sine børn. Scheurlen havde måttet have en lærer ud fra Moskva til de ældste, de tre små underviser han selv hver morgen i 2 timer.

Disse arvepapirer fra 1844-45 er den sidste dokumentation om familien i Rusland. Men blandt nogle familie billeder hos Agnes og Gunhilda Birch i Rønne fandtes et fotografi med russisk tekst og årstallet 1870, og så vidt det kan tydes fotograferet i St. Petersborg. Er det mon et billede af Scheurlen?

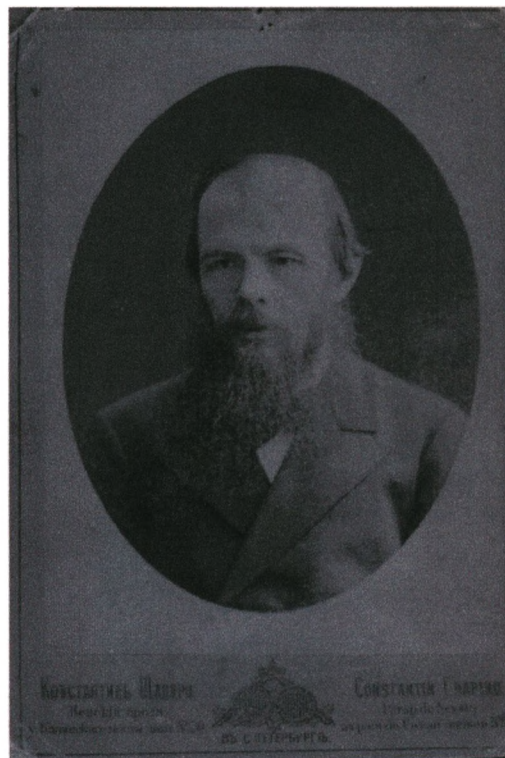
Aline Petrine Rauch g. 18-7-1825 Johan Heinrich Scheurlen
f. 14-4-1800 f. 4-1-1794
d. 29-4-1838

Deres børn:

1.
Aline Juliane
f.4-3-1826 Schatzk
g.2-8-1844 ”
George Fr. Schütz
godsforvalter,
enkemand	2.
Edward
f.4-5-1827
d. -1828	3.
Emma
f.28-5-1829	4.
Maria
f.14-5-1831
d. -1831
5.
Otto
f.11-6-1833
d.3-9-1835	6.
Anna
f.25-4-1835	7.
Alexander
f.17-7-1836	8.
Ekatherine
f.1-3-1838

Fotografi af et maleri, som har været i familiens eje, men solgt på auktion. Formodentlig forestillende Johan Heinrich Scheurlen.

St. Petersburg 1870
Scheurlen ?

INDHOLDSFORTEGNELSE.

Kap. 1	Forholdene i Oberpfalz	Side	1
"	2 De tidlige slægtled i Oberpfalz	"	3
"	3 Josephs levnedsskildring	"	4
"	4 Hoboistvilkår	"	5
"	5 Præsentation for fanen	"	6
"	6 Ansættelse i kapellet	"	7
"	7 Indfødsret	"	8
"	8 Hofviolon, oboist	"	8
"	9 Naumanns kapelreform	"	9
"	10 Den første danske opera	"	11
"	11 Klarinettist	"	11
"	12 Instrumenterne	"	12
"	13 Kapelsystemet	"	13
"	14 Teaterbegivenheder	"	13
"	15 Offentlige koncerter	"	14
"	16 Klubkoncerter	"	14
"	17 Stadsmusikant ?	"	15
"	18 Christiansborgs brand	"	16
"	19 Fra Laurits Jessens stamtavler	"	17
"	20 Josephs bønskrifter	"	17
"	21 Rauch'ere	"	18
"	22 Privatliv	"	20
"	23 Boliger	"	23
"	24 Nationale ulykker	"	24
"	25 Malerier	"	27
"	26 Fra Gottfried Preysz' papirer	"	27
"	27 Josephs død	"	28
"	28 Carl Joseph Rauch	"	29
"	29 Josepha Rosalia Rauch	"	30
"	30 Aline Petrine Rauch	"	31

LITTERATURLISTE.

- Carl Thrane : Fra hofviolonernes tid
Personalhistorisk tidsskrift 1888 + 1905
Th. Overskou : Den danske skueplads 3
Knud Lindhard : Klingende spil
Fra arkiv og museum 1909 – 11
Niels Friis : Hofviolon Lars Friis og hans slægt
” Det kgl. Kapel
” Det kgl. Teater
Dorthe Falcon Møller : Fløjte, obo, klarinet og fagot
Adam Garde m. fl. : Den kgl. Livgardes musikkorps
Niels Friis : Militærmusikken
Th. Thaulow : Livgarden gennem 300 år
V. C. Ravn : Festskrift i anl. a. musikforen. 50. dag
Hist. med. o. København 1915 – 1916 – 1974 – 1976
Laurits Jessen : Stamtavle o. fam. Jessen Det kgl. Bibl. håndskrf. afd. Ny kgl. Sml.
2438²
Joseph Rauchs egen levnedsskildring i bog 5 i Gottfried Preysz’ privatarkiv nr. 6843
Rigsarkivet
København før og nu – og aldrig bd. 4 + 5 + 7
Politikens Danmarkshist. bd. 9 + 10
Papirer om slægterne Fønss-Bech + Preysz Det kgl. Bibl. håndskrf. afd. nr. 1982/49
Johs. Lehmann : Grevinde Danners sidste år
Karl Stieler : Geschichte der Stadt Pfreimd
Josef Pieler og Heinrich Ascherl : Chronik von Pfarrei- - - -
Louis Bobè : Bremerholms kirke og Holmens menighed
Dagligliv i Danmark 1790 – 1870